

בס"ד. שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון, ה'תשכ"ז

— התוועדות ב, המשך להתוועדות יום שמחת-תורה —

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודה.

א. התוועדות זו באה בהמשך לשמחת-תורה, כך, שנמשכת עדיין השמחה דשמח"ת, שהרי כל זמן שלא ערכו הבדלה מהיו"ט דשמח"ת, נמשך עדיין הענין דשמח"ת.

ולהעיר, שאע"פ ששמח"ת הוא יו"ט שני של גלויות, הרי יש בו גם התוקף דשמיני-עצרת, דכיון שבנ"י עושים מיום אחד שני ימים, הרי בודאי שהקב"ה נותן להם שכר על עבודתם, כך, שגם בשמח"ת ישנו התוקף דשמע"צ. וזהו גם מ"ש במדרש¹ "אמרה כנס"י בארץ ישראל הייתי שומרת יום אחד, עכשיו שני ימים, סבורה הייתי לקבל שכר על שניהן, ואיני מקבלת אלא על יום אחד", היינו, ששני הימים הם כמו יום אחד, ובמילא, יש גם בשמח"ת התוקף דשמע"צ.

ועוד זאת, שע"פ הפס"ד ש"מעלין בקודש"² [שיש דעות שזהו מן התורה³, ואפילו להדעות שזהו רק מדרבנן⁴ (כפי ששמע גם משו"ע של רבינו הזקן⁴), הרי "חמורים דברי סופרים כו"⁵ (כמובא גם בשיעור היומי בתניא⁶)], ניתוסף בזה גם ענין השמחה שמצד יום השבת, שהרי ענינו של יום השבת הוא תענוג, וידוע שתענוג כולל גם ענין השמחה⁷.

ונוסף לכך, מודגש ענין השמחה ביום הש"ק זה מצד השייכות של יום השבת לערב שבת, כמארז"ל⁸ "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת", כך, שיום השבת תלוי בערב שבת, והרי ערב שבת זה הי' שמח"ת.

ובפרט ע"פ הדין שדבר ש"איתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא"⁹, וידועה החקירה בענין "בין השמשות", אם הוא יום או

(1) שהש"ר פ"א, ו (ה). הובא בלקו"ת דרושי שמע"צ צב, ג.
 (2) ברכות כח, א. וש"נ.
 (3) ראה אג"ק ח"ה ע' שלא. ח"ז ע' צט.
 ע' קפח. ח"יג ע' נד. ס"ע קצ. חל"ב ע' רלט
 הערה ד"ה להעלות. לקו"ש ח"כ ע' 210
 הערה 23. וש"נ.
 (4) או"ח סוסל"ד.
 (5) ראה עירובין כא, ב. סנהדרין פח, ב.
 (6) אגה"ק סוסכ"ג.
 (7) ראה גם תו"מ חל"ד ע' 334. וש"נ.
 (8) ע"ז ג, סע"א.
 (9) שבת מג, א.

לילה, ויש דעה שזוהי מציאות שכוללת יום ולילה¹⁰, ועפ"ז נמצא שבין השמשות של יום השבת כולל גם יום שמח"ת, ובמילא, "איתקצאי לכולי יומא", כך, שיום השבת כולו שייך וכולל הענין דשמח"ת. ונוסף לזה יש ביום הש"ק זה גם הענין ד"אסרו חג", שקשור ליו"ט בקישור חזק, כלשון הכתוב¹¹: "אסרו חג בעבותים".

ב. והנה, ענינו של שמח"ת הוא — שאז השמחה היא נעלית יותר מהשמחה של חג הסוכות¹², כי, השמחה של חג הסוכות היא שמחה של מצוה, ואילו השמחה של שמח"ת היא שמחה של תורה, ובזה גופא — לא רק שישראל מקבלים מהתורה, אלא גם שישראל משפיעים בתורה, וכפי שהדבר בא לידי פועל — שבנ"י גורמים שמחה אצל התורה, והרי ידוע¹³ שהדבר הגורם צריך להיות נעלה יותר.

ומעלה זו של שמח"ת, שנמשכת גם ביום הש"ק זה (כנ"ל) — ממשיכים מיום הש"ק זה (ובפרט מהזמן דרעוא דרעוין) על כל שבתות השנה, ועל ידם — על כל ימות השבוע של כל השנה, כיון שמיום השבת מתברכין כולהו יומין¹⁴.

* * *

ג. דובר בהתוועדות קודמת¹⁵ אודות פירוש רבינו הזקן¹⁶ בענין "נשמה שנתת בי טהורה היא":

"נשמה" — כשנמצאת באוצר הנשמות יחד עם כל הנשמות; "נתת" — כשמייחדים נשמה פרטית מכל שאר הנשמות כדי לירד למטה (שהרי בלאה"כ, אין חילוק בין נשמה זו לשאר הנשמות); "ביי" — כשמודיעים לה מקומה למטה, בגוף פלוני, שאז נעשית בבחי' "נוסע". ואח"כ מתחילה ירדת הנשמה למטה, ובלשון רבינו הזקן בתניא¹⁷: "נסעה וירדה כו",

— רבינו הזקן אומר זאת אמנם בנוגע לתורה, אבל, נש"י ותורה שייכים וקשורים זל"ז, כמ"ש רש"י בהתחלת התורה: "בראשית", "בשביל התורה .. ובשביל ישראל" —

10 תרל"ז ח"ב ס"ע תמו ואילך. ס"ע תכח ואילך).

11 (14) זח"ב סג, ב. פח, א.

12 (15) שיחת ליל שמח"ת ס"ד ואילך (לעיל

ע' 128 ואילך)

13 (16) שיחת יום שמע"צ תש"ה ס"ב (סה"ש

תש"ה ס"ע 53 ואילך).

14 (17) פ"ד (ח, ב).

10) ראה תו"מ חל"ו ע' 365. וש"נ.

11) תהלים קיח, כז. וראה שו"ע אדה"ז ארו"ח סתכ"ט סי"ז.

12) ראה גם שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון (התוועדות ב) תשכ"א ס"ח (תו"מ

חכ"ט ע' 128).

13) המשך וככה תרל"ז פט"ו ופכ"א (סה"מ

וסדר הנסיעה הוא: לכל לראש — "טהורה היא", בעולם האצילות, ואח"כ "אתה בראתה אתה יצרתה ואתה נפחתה בי" — בעולמות ב"ע, ועד "ואתה משמרה בקרבי", שזוהי המעלה הכי גדולה שיש בנשמה, שזהו"ע של הרגש פנימי.

ועל זה אמר רבינו הזקן, שהעיקר הוא הרגש פנימי, וענין זה צריך להיות באופן של "ערוכה בכל".

ופירוש הדברים:

כתיב¹⁸ "ערוכה בכל ושמורה", ופירשו חז"ל¹⁹ "אם ערוכה ברמ"ח אברים שלך משתמרת".

וכמו"כ צריך להיות הענין דהרגש פנימי באופן ש"ערוכה בכל", "ערוכה ברמ"ח אברים", ואז הרי זה באופן ד"שמורה", "משתמרת" — שזהו הענין ד"אתה משמרה בקרבי".

ד. ובתור דוגמא לענין דהרגש פנימי — סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁰ סיפור אודות החסיד ר' פינחס רויזעס משקלאָוו:

נוהג הי' ר' פינחס לנסוע אל רבינו הזקן ארבעה חדשים בשנה: אלול, תשרי, ניסן וסיון. פעם אחת אירע שמצד בריאות הגוף לא הי' יכול לנסוע אל רבינו הזקן לחודש תשרי, ואף שלקראת שמע"צ השתפר כבר מצב בריאותו, הנה בגלל הקור שהקדים לבוא, לא נסע לאדמו"ר הזקן גם לשמע"צ. וכאשר התוועד עם חסידים בשמע"צ, הנה באמצע ההתוועדות זעק פתאום: "אוי רבי" ... באמרו, שהרבי חושב עליו עכשיו! ...

באותה שעה ישבו בהתוועדות של רבינו הזקן אברכים משקלאָוו, ולפתע שאל אותם רבינו הזקן אודות ר' פינחס רויזעס, ואמר: פינחס רויזעס זקוק לרפואת הגוף. מה שאינני יכול ליתן לו, אינני נותן לו, אבל רפואת הגוף — הנני נותן לו!

כאשר האברכים הנ"ל חזרו לשקלאָוו, נכנסו לר' פינחס ואמרו לו שיעמיד משקה, וסיפרו לו מה שרבינו הזקן אמר אודותיו, ואז התברר שדיבורו של רבינו הזקן אודות ר' פינחס הי' מכוון בדיוק באותה שעה שר' פינחס זעק "אוי רבי" ...

וכאשר האברכים באו בטענה לר' פינחס — ורצו להעלותו על השולחן ולכבד אותו כו' ("אים געוואָלט אַרײַנצײלן"), כמנהג בעלי-

(20) שיחה הנ"ל ס"ח (שם ס"ע 54 ואילך).

(18) שמואל-ב כג, ה.

(19) עירובין נד, רע"א.

בתים חשובים — הא מניין לך ("ווי קומט עס צו דיר")?! השיב להם ר' פינחס: אין זה משלי ("דאָס איז ניט איך")! שכן, בהיותי אצל רבינו הזקן ביחידות הראשונה, מסרתי לו את ה"נפש", ביחידות השני' מסרתי לו את ה"רוח", וביחידות השלישית מסרתי לו את ה"נשמה", ובמילא, הנר"נ אינם שלי, אלא של רבינו הזקן!

וסיים כ"ק מו"ח אדמו"ר: וזהו הרגש פנימי.

ה. ובהמשך לזה דיבר כ"ק מו"ח אדמו"ר²¹ שצריך לפעול על הגוף שיהנה מדבר מצוה, ודיבר גם²² אודות הענין דברכת שהחיינו, שסדרה מלמטה למעלה: "שהחיינו", ואח"כ "וקיימנו", ועד "והגיענו" — מלשון יגיעה, יגיעת הגוף, שגם במצב כזה תהי' לו הנאה מדבר מצוה. והמשיך²¹, שזהו כמו אצל איש-חיל ("אַ סאָלדאַט"), שבתחילה קשים עבורו סדרי הצבא, אבל לאחרי כן, כשמרגילים אותו כו', הנה גם לאחרי זמן רב, במקום אחר, ובכגדים אחרים, ניכר עליו שהוא איש-חיל. וכן הוא בנוגע לבנ"י, "צבאות ה'" — שתמיד ניכר על יהודי שייכותו ל"צבאות ה'", וגם בהיותו במצב של "והגיענו", מלשון יגיעה, שהגוף עייף וייגע, הרי הוא נהנה מדבר מצוה.

ו. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

ענין היגיעה והעייפות — הי' אצל כולם. פה דחפו אותו ושם דחקו אותו, וגם האוכל והשינה לא היו בשלימות ("ניט דערעסן און ניט דערשלאָפן"), ולא כדאי לחזור ולפרט את הדברים, שאז יזכר כל אחד היכן כואב לו...

אך מ"מ צריך להיות עכשיו ענין השמחה, ובאופן שהגוף יהנה מדבר מצוה, והשמחה צריכה להיות (לא ע"י צביטת הלחיים... אלא) מתוך הרגש פנימי, באופן ד"ערוכה ברמ"ח אברים".

וכמוזכר לעיל²³ אודות דברי האיש-חיל להצ"צ, שעיקר העבודה של איש-חיל היא לנצח ולכבוש, ועבודה זו נעשית (לא ע"י דמעות, אלא) ע"י שמחה דוקא, והצ"צ קיבל את דבריו — שצריכה להיות העבודה בשמחה.

* * *

(21) שיחת יום שמח"ת ס"ב (סה"ש שם ס"ע 55).
 (22) שיחת ליל שמח"ת ס"ט (לעיל ע' 58).
 (23) שיחת ליל שמח"ת (שם) בתחלתה (שם) 132. וש"נ.

ז. ענינו של שמיני-עצרת הוא — כפי שתרגם אונקלוס על הפסוק²⁴ "ביום השמיני עצרת תהי' לכם", "כנישין תהי' לכוון", שכל בני" מתאספים ומתקבצים יחדיו.

ולכאורה אינו מובן:

בכל יו"ט ישנו דין ש"כל איש ישראל .. כאיש אחד חברים"²⁵, "הכתוב עשאן כולן חברים"²⁶.

ועאכו"כ בחג הסוכות, שנקרא "חג האסיף"²⁷, והרי הענין דחג האסיף בגשמיות הוא מפני שכן הוא ברוחניות — שזהו הזמן שבו מתאספים כל בני"²⁸.

וכמו"כ מודגש ענין האחדות במצות ד' מינים שבחג הסוכות — הן האחדות שבכללות נטילת מינים שונים ביחד, והן האחדות של הפרטים שבכל אחד מד' המינים בפני עצמו²⁹: אתרוג, "פרי עץ הדר", "שדר באילנו משנה לשנה"³⁰ — שסובל את כל השינויים שבמשך ד' תקופות השנה, ולא עוד אלא שגדל מהם³¹, והיינו, שבו מתאחדים ד' תקופות השנה; לולב, "כפת (חסר כתיב) תמרים", שצ"ל כפות³², והרי אין זה באופן שמלכתחילה יש בו רק עלה אחד, שהרי יש בו כו"כ עלים, אלא שנעשים ענין אחד; הדס, שצ"ל "תלתא בחד קינא"³³; וכן ערבה, שגדלים באחוזה²⁹. וענין זה שבכל א' מד' המינים גופא ישנה התאחדות של פרטים, מהוה הכשרה שיוכלו לעשות מד' המינים מצוה אחת.

וכיון שגם חג הסוכות מורה על ענין האחדות — מהי המעלה של שמע"צ, שעז"נ "כנישין תהי' לכוון"?

ח. והענין בזה:

חג הסוכות קשור עם ענין גשמי — ישיבה בסוכה, ובאופן ד"תשבו כעין תדורו"³⁴ וכו'; משא"כ שמע"צ — אין בו סוכה, לא דפנות ולא סכך וכו', וכל ענינו הו"ע של שלילה — כמבואר במפרשי התורה³⁵

24	פינחס כט, לה.	30	סוכה לה, א.
25	ס' שופטים כ, יא.	31	המשך וככה תרל"ז פצ"ד (סה"מ
26	חגיגה כו, א. וראה ירושלמי שם פ"ג	תל"ז ח"ב ע' תרכז ואילן).	
ה"ו.		32	שם לב, א.
27	משפטים כג, טז. תשא לד, כב.	33	שם, ב.
28	נתבאר בארוכה בשיחת יום ב'	34	שם כח, ב.
דחה"ס בתחלתה (לעיל ע' 90 ואילן).		35	ראה פרש"י עה"פ. נתבאר בלקו"ש
29	ראה לקו"ש חכ"ט ע' 224. וש"נ.	חל"ג ע' 176 ואילן.	

על הפסוק "עצרת תהי' לכם", ש"עצרת" הוא מלשון מניעה ("אָפּהאַלטן"), היינו, שצריך להמנע מכל הענינים שעשו בחג הסוכות. וענין זה מורה ששמע"צ הוא למעלה מכל ההגבלות.

ולכן, דוקא בשמע"צ יכולה להיות אחדות אמיתית — כמו האחדות בענין הקרבנות: "פר אחד איל אחד"³⁶ (לא כמו בחג הסוכות שהקריבו שבעים פרים³⁷), באופן ש"היו לך לבדך ואין לזרים אתך"³⁸, והיינו, שנמצאים במעמד ומצב שלמעלה משייכות לעולם.

וזהו החילוק בין האחדות שבחג הסוכות לאחדות שבשמע"צ — שבחג הסוכות ישנם ד' מינים, שהם ענינים פרטיים, והיינו, שאף שד' המינים נעשים מצוה אחת, "אגודה אחת לעשות רצונך"³⁹, הרי "אגודה" כשלעצמה מורה שישנם פרטים שונים, אלא שמאחדים אותם; משא"כ בשמע"צ — הרי עבודת היום היא בניגון וריקוד ללא התחלקות של פרטים, שהרי ורקדים עם הס"ת כפי שהיא קשורה באבנט ועטופה במעיל, שבזה משתווים כל בנ"י⁴⁰, מ"ראשיכם שבטיכם עד חוטב עציך ושואב מימך"⁴¹.

וזהו גם דיוק הלשון "היו לך לבדך", "לך" ולא "לכם" — כיון שאין כאן שני דברים שמתאחדים (שאו מתאים יותר הלשון "לכם"), אלא מלכתחילה יש רק מציאות אחת: "ישראל ומלכא בלחודוהי"⁴² — לא כמו שני ענינים שמתאחדים, אלא לכתחילה ענין אחד — "ישראל וקוב"ה כולא חד"⁴³.

ט. ויש להוסיף בזה:

ידוע הסיפור⁴⁴ אודות הרה"צ ר' לוי יצחק מבארדיטשוב, שראה יהודי פשוט, סנדלר, ששמח בשמח"ת, וכיון שרצה למצוא עוד לימוד זכות על בנ"י, פנה אליו ושאל אותו, האם הוא משתתף בשיעור הגמרא, וכשהשיב בשלילה (בהרגישו שהשאלה היא בבחי' "לועג לרש"⁴⁵, שהרי ידע מי הוא כו'), שאל אותו, אם הוא משתתף בשיעורים פשוטים יותר, עד שהתברר שאינו משתתף אפילו בשיעור ב"עין יעקב" שלומדים

36) שם, לו. 41) ר"פ נצבים.
 37) סוכה נה, ב. 42) ראה זהר ח"א סד, א"ב. רח, ב. ח"ג
 38) משלי ה, יז. וראה תו"מ סה"מ תשרי לב, א.
 39) ראה זח"ג עג, א.
 40) ראה גם תו"מ חל"ב ע' 92 הערה 5.
 41) ראה גם שיחת ליל שמח"ת בתחלתה 45) משלי יז, ה. וראה ברכות יח, א.
 42) ראה גם שיחת ליל שמח"ת בתחלתה 43) ראה גם שיחת ליל שמח"ת בתחלתה 44) ראה גם שיחת ליל שמח"ת בתחלתה 45) ראה גם שיחת ליל שמח"ת בתחלתה 46) ראה גם שיחת ליל שמח"ת בתחלתה
 (לעיל ע' 152). וש"נ. ועוד.

באידיש ("אין מאַמע לשון"). ואז שאל אותו: אם כן, מה אתה שמח כל כך? ! והשיב לו: גם כאשר אח עורך חתונה, ורקדים בשמחה! ... אמנם, לאמיתתו של דבר, אין זו רק חתונה של אח, אלא זוהי חתונה שלו, שהרי בשמח"ת לוקחים את התורה כפי שהיא "נעלמה מעיני כל חי"⁴⁶, כפי שהדבר מתבטא גם בגלוי בכך שהס"ת מכוסה במעיל, והרי בענין זה שוים כל בני"י.

וזוהי מעלת האחדות שבשמח"ת לגבי האחדות שבחג הסוכות.

י. ובנוגע לפועל:

כאשר מסירים את המסכים וההעלמות שבין בני"י, שזהו ענין האחדות, אזי ניתוסף בכל הענינים, ועד שניתוסף גם בהבנת והשגת התורה, כי, אחדות באה מצד השמחה, והרי שמחה הו"ע הבינה⁴⁷, ובמילא ניתוסף עי"ז בהבנת והשגת התורה.

* * *

יא. נוסף על ענין האחדות שישנו בכל שנה ושנה (ככל פרטי הדרגות והעליות שבזה, ועד לקריאת היום בפרשת וזאת הברכה⁴⁸: "ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל", שזהו ענין האחדות) — ניתוסף בזה עוד יותר בשנת הקהל:

ענין האחדות ישנו אמנם מיד "בבוא כל ישראל ליראות גו"⁴⁹, כמו בכל עלי' לרגל, אבל אעפ"כ, אין זה מספיק עדיין, ויש צורך בהתאחדות נוספת — "הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך"⁵⁰. ובפשטות:

בעלי' לרגל — הרי נשים פטורות⁵¹, כיון שזוהי מצות עשה שהזמן גרמא, ועאכו"כ שהטף פטורים, כיון שלא נתחייבו במצוות. ועד"ז בנוגע לגר — גר תושב או גר צדק (כב' הפירושים שבזה⁵²) — הנה גר תושב, בודאי אינו חייב בעלי' לרגל; וגם גר צדק, כיון שאין לו קרקע בארץ ישראל, ה"ה פטור מעלי' לרגל⁵³.

(51) רמב"ם הל' חגיגה רפ"ב.

(46) איוב כח, כא.

(52) ראה אנציק' תלמודית ערך הקהל ס"ב (כרך י' ע' תמו). וש"נ.

(47) ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פח, ד. וש"נ.

(53) פסחים ת, ב. ירושלמי פאה פ"ג ה"ז.

(48) לג, ה.

תוד"ה מאלי' — פסחים ג, ב.

(49) וילך לא, יא.

(50) שם, יב.

וזוהי ההוספה בענין האחדות שב"הקהל" — כיון שבהקהל חייבים גם הנשים והטף והגרים (דאף ש"כל הפטור מן הראי" פטור ממצות הקהל"⁵⁴, הרי נשים וטף והגרים נתרכו בפירוש בכתוב).

יב. והנה⁵⁵, בנוגע למצות הקהל איתא בגמרא⁵⁶: "אם אנשים באים ללמוד, נשים באות לשמוע, טף למה באין? — כדי ליתן שכר למביאייהן". ולכאורה הרי זה פלא גדול:

בשעה שהאנשים באים ללמוד (לעיין ולפלפל בשקו"ט בכל אופני לימוד התורה), והנשים באות לשמוע (לשמוע ענינים חדשים בתורה, דינים הנוגעים להן, שהרי הפרשיות שקורין בהקהל נוגעים גם אליהן) — במה נחשב שכר הבאת הטף לגבי ענינים הנ"ל?

גם מצד ענין השכל בלבד — הרי לימוד התורה הו"ע של הבנה והשגה, שיש בזה תענוג ועריכות ("געשמאק"), וכפי שדרשו רז"ל⁵⁷ על הפסוק⁵⁸ "וכל חפציך לא ישוו בה", שאין שום דבר שמגיע למעלת התורה; ואילו הבאת הטף — שיכולה להיעשות גם ע"י משרת — איזה תפיסת מקום יש לה לגבי מעלת לימוד התורה?!

ובפרט מצד גודל המעלה של קריאת פרשיות התורה בהקהל ע"י המלך, כדברי הרמב"ם (לא בספר טעמי המצוות, אלא) בספר הי"ד בתור פס"ד להלכה⁵⁹: "יראה עצמו כאילו עתה נצטוו בה ומפי הגבורה שומעה, שהמלך שליח הוא להשמיע דברי האל", "כיום שניתנה בו בסיני". וא"כ, לאחר שהאנשים והנשים שומעים תורה מפי הגבורה — איזה תפיסת מקום יש לשכר על הבאת הטף?!

ואעפ"כ, הנה לא זו בלבד שזהו ענין שיש לו תפיסת מקום, אלא עוד זאת, שענין זה בא בתור הוספה על הלימוד והשמיעה של האנשים והנשים, ובאופן של שכר, ש"שכר מצוה מצוה"⁶⁰, ו"משכרה נדע מהותה"⁶¹, וכיון שהשכר הוא על הבאת הטף, הרי מזה מובן גודל מהות הדבר, שזהו הענין הכי חשוב בהקהל — אף שלכאורה הרי זה לגמרי שלא בערך!

(57) ראה מו"ק ט, ריש ע"ב. ירושלמי

פאה פ"א ה"א.

(58) משלי ג, טו.

(59) שם ה"ו.

(60) אבות פ"ד מ"ב.

(61) תניא פל"ט (נג, א).

(54) רמב"ם שם פ"ג ה"ב.

(55) מכאן עד סוסי"ד הוגה (בקיצור) ע"י

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס ב"די

אידישע היים" גליון תשרי תשל"ד (שנה ט"ו

גליון 2 (57) ע' א ואל"ך).

(56) חגיגה ג, א.

יג. והביאור בזה יוכן מהמשך הכתוב — "ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו ליראה את ה' אלקיכם כל הימים גו"⁶²:

בפסוק זה מדובר אודות ה"טף", שבאותה שעה שהמלך הי' קורא פרשיות התורה, לא היתה אצלם הבנה והשגה בדברי המלך (ובפרט שלדעת רוב הפוסקים⁶³ החיוב והשכר על הבאת הטף הוא לא רק בנוגע לאלו שהגיעו לחינוך, אלא גם בנוגע לאלו שזה עתה נולדו), ואעפ"כ, הרי זה פעל עליהם במשך זמן לאח"ז — ש"שמעו ולמדו ליראה את ה' אלקיכם כל הימים גו".

וזהו הטעם לגודל השכר על הבאת הטף, עוד יותר מאשר שמיעת פרשיות התורה מפי הגבורה — כיון שע"ז "ישמעו ולמדו ליראה את ה' אלקיכם כל הימים", היינו, שמעמידים ילדים שילמדו תורה ביראת שמים.

יד. ויש להוסיף, שגודל מעלת הטף מודגשת גם בנוגע לשמיעת התורה מפי הגבורה בפעם הראשונה, בעת מתן-תורה:

אע"פ שלימוד התורה הי' גם קודם מ"ת, כפי שאמרו רז"ל⁶⁴ "אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה הי", ו"מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם", ולא רק אצל האבות עצמם, אלא כמ"ש⁶⁵ "ואת יהודה שלח גו' להורות לפניו", "לתקן לו בית תלמוד כו"⁶⁶ — הרי הענין דשמיעת התורה מפי הגבורה נתחדש במ"ת דוקא, כאשר "ירד ה' על הר סיני"⁶⁷. לימוד התורה של האבות הי' אמנם במדריגה נעלית, שהרי האבות היו בבחינת "מרכבה"⁶⁸; אבל במ"ת נתחדש הענין דשמיעת התורה מפי הגבורה.

וכיצד זכו בני"י לשמיעת התורה מפי הגבורה במ"ת — דוקא ע"ז שאמרו "בנינו ערבים בעדינו"⁶⁹.

ונמצא, שהענין ד"בנינו ערבים בעדינו" הוא נעלה יותר משמיעת התורה מפי הגבורה, כידוע¹³ שהדבר הגורם צריך להיות נעלה יותר מהדבר שנגרם על ידו.

ומזה למדים גם בנוגע לכל הזמנים, שכאשר האנשים צריכים

66 פרש"י עה"פ.

67 יתרו יט, כ.

68 ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. וראה תניא פכ"ג (כח, ב). רפל"ד. ובכ"מ.

69 ראה תנחומא ויגש ב. שהש"ר פ"א,

ד (א).

62 שם, יג.

63 רמב"ן ואוה"ח וילך שם. חדא"ג

מהרש"א חגיגה שם. וראה אנציק' תלמודית שם ע' תמה. וש"נ.

64 יומא כח, ב.

65 ויגש מו, כח.

ללמוד והנשים צריכות לשמוע, הנה קודם לזה — במעלה ובזמן — צריכים להביא את הטף, שזהו ענין נעלה יותר מהלימוד והשמיעה של האנשים והנשים, כשם שהענין ד"בנינו ערבים בעדינו" הוא נעלה יותר משמיעת התורה מפי הגבורה.

טו. ומכל זה מובן גודל השכר של מלמדי תינוקות, וכל העוסקים בחינוך על טהרת הקודש.

ולכן, צריך להשתדל בזה ביותר, ולא לחשוב שמוטב ללמוד תורה מפי הגבורה, כמו במ"ת, כמארז"ל⁷⁰ "מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן כו'" — שהרי למדים מהענין דהקהל, שמעלת הלימוד והשמיעה של האנשים והנשים "כיום שניתנה בו בסיני" מפי הגבורה, אינה מגעת לעילוי והשכר שבהבאת הטף.

וזהו גם הטעם לגודל ההשתדלות שהשקיעו רבותינו נשיאינו בענין החינוך⁷¹, החל מלימוד אל"ף בי"ת, והיינו, שביחד עם התעסקותם בגילוי רזין דרזין, שזהו"ע לימוד התורה מפי הגבורה, התעסקו גם בחינוך של ילדים, באופן שבמשך הזמן "ישמעו ולמדו ליראה גו".

טז. וזהו כללות הענין של "הקהל" — להעמיד חיל גדול של ילדים שבמשך הזמן "ישמעו ולמדו ליראה גו",

ועי"ז זוכים להענין ד"הקהל" שיעשה הקב"ה — "קהל גדול ישובו הנה"⁷², כולל גם ילדים, כמובן מזה שהפסוק⁷² מזכיר גם "הרה ויולדת", ואפילו "עיור ופיסח"⁷², והיינו, שגם אלו שאפילו לאחרי ביאת משיח יהיו עדיין במעמד ומצב של "עיור ופיסח", שפטורים מן הראי⁵¹ — הנה על זה אומר הנביא, שגם אותם יקהיל הקב"ה, ואז ירפא אותם, ועד ש"והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים"⁷³, שענינה של ירושלים הוא — שלימות היראה⁷⁴.

ומזה מובן, שהענין ד"הקהל" נוגע גם עתה, כי, אע"פ שביהמ"ק חרב, הרי ידוע שהחורבן הי' רק בגשמיות⁷⁵, כשם שענין הגלות הוא רק בנוגע לגוף, ואילו הנשמה לא הלכה בגלות⁷⁶, ולכן, העבודה ד"הקהל" ישנה בכל זמן ובכל מקום, ועאכו"כ בשנת הקהל.

(73) ישעי' כז, יג.

(74) לקו"ת דרושי ר"ה ס, ב. ובכ"מ.

(75) ראה גם תו"מ חמ"ז ריש ע' 328.

וש"נ.

(76) ראה סה"ש תרפ"ז ע' 169. וש"נ.

(70) ברכות כב, א. וש"נ.

(71) ראה גם שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח

מרחשון (התוועדות ב) תשכ"ד ס"ג (תו"מ

הל"ח ע' 150 ואילך). לעיל ע' 70. וש"נ.

(72) ירמי' לא, ז.

ועבודה זו צריכה להיות מתוך שמחה וטוב לבב, וכהסיפור הנ"ל²³ אודות האישי-חיל שאמר לצמח-צדק שענין הנצחון הוא (לא ע"י דמעות, אלא) ע"י "מאָרש" של שמחה, והצ"צ קיבל את דבריו, ובהתאם לכך צריכה להיות העבודה מתוך שמחה של מצוה ושמחה של תורה, ולהמשיך זאת באופן ד"ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"⁷⁷, עד ל"נחלה בלי מצרים"⁷⁸.

* * *

יז. הביאור בדברי התוספתא⁷⁹ בענין הקהל: "אותו היום כהנים עומדים בגדרים ופרצות וחצוצרות של זהב בידיהם, תוקעין ומריעין ותוקעין [להקהיל את העם אל ביהמ"ק], כל כהן שאין בידו חצוצרות, אומרין, דומה זה שאין כהן הוא",

— דלכאורה, מהי השייכות של התקיעה בחצוצרות כהכנה ל"הקהל" להוכחה על הכהונה⁸⁰ שענינה הוא הבדלה מן העולם כדי לעמוד לפני ה' לשרתו כו' —

בהקדם הביאור בענין הקטורת (שזהו עיקר ענין הכהונה, כמ"ש⁸¹ "שימו קטורה באפך"), ע"פ מ"ש הרמב"ם במו"נ⁸² שבאה להטבת הריח בביהמ"ק, ובפנימיות הענינים⁸³, כדאיתא בזהר⁸⁴ שעבודת הקטורת היא להעביר הזוהמא וטינופא דיצה"ר.

ובזה גופא יש חילוק בין הקטורת דכל השנה, שפועלת רק העברת הזדונות (שלילה)⁸⁵, לקטורת דיוהכ"פ, שהיא עבודה חיובית⁸⁶ שפועלת מציאות חדשה בעולם, שהזדונות מתהפכים לזכויות — בדוגמת החילוק בין תשובה מיראה, שהיא רק מאימת האדון, לתשובה מאהבה, שמוסר

ע"פ פנימיות התורה.	77) ויצא כח, יד.
84) זר"ח שה"ש סז, ד.	78) שבת קיח, סע"א.
85) ע"ד "מלאכה שאינה צריכה לגופה"	79) סוטה פ"ז, ח.
(שבת עג, ב. ושי"ג).	80) כמו נטילת מתנות כהונה, שיכולים
86) ולא רק בשביל העברת ריח הרע כו' —	לעשות זאת פעם אחת בשנה, כדי לשמור על
שענין זה שייך לקטורת דכל השנה, שהיתה	חזקת הכהונה (ראה חולין קלג, א).
בהיכל, ששם הגיע ריח הקרבנות דרך	81) ברכה לג, יו"ד.
האולם שלא היו לו דלתות (מדות פ"ב מ"ג),	82) ח"ג פמ"ה.
משא"כ הקטורת דיוהכ"פ שהיתה בקדש	83) להעיר מהסיפור הידוע שסיפר כ"ק
הקדשים, שבינו ובין ההיכל והעזרה היו כמה	מו"ח אדמו"ר (ראה תו"מ — רשימת היומן
דלתות, ולשם לא הי' מגיע ריח הקרבנות.	ס"ע שכא. ושי"ג), שבין הלימודים שהי' הצ"צ
ואעפ"כ, הי' צורך בעבודת הקטורת, ובאופן	לומד עם אדמו"ר מהר"ש הי' גם הספר מורה
שכל בית קד"ק הי' צריך להתמלא עשן.	נבוכים, אלא שהצ"צ הי' "רווחק" כמה ענינים

את עצמו אל האהוב⁸⁷, ועד לאהבה שמצד בחי' היחידה, "בכל מאדך"⁸⁸ (ודוגמתם בתורה — נגלה דתורה ופנימיות התורה⁸⁹). ולכן, תנאי עיקרי בקטורת דיוהכ"פ — "מעלה עשן"⁹⁰, שמורה על העלי⁹¹ למעלה מעלה⁹².

ועפ"ז: הבדלת הכהנים מהעולם היא רק הכנה לעיקר עבודתם — פעולה בעולם, לא רק ע"י קרבנות וקטורת דכל השנה, אלא גם (ובעיקר) ע"י הקטורת דיוהכ"פ.

והבחינה לזה היא, כאשר הכהן יוצא חוץ לביהמ"ק לחוצות ירושלים, ולהשפיע על העם שנמצאים שם שיקהלו לביהמ"ק, ע"י התקיעה בחצוצרות⁹³ (שמורה על איחוד שני חצאי צורות, ישראל וקוב"ה), שזה מוכיח שעבודתו במשך כל ז' השנים היתה כדבעי — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חיי"ד ע' 127 ואילך.

92) וזהו גם החילוק בין התשובה דכל השנה (כמארז"ל (שבת קנג, א) "שוב יום אחד לפני מיתתך", שצ"ל "כל ימיו בתשובה"), שאז מותר באכילה ושת"י, לתשובה דיוהכ"פ, שאז ישנו החיוב דחמשה עינויים [ובלאו הכי, אין יוהכ"פ מכפר, אפילו לדעת רבי שעיצומו של יום מכפר גם ללא תשובה, כי, כאשר החטא הוא בענינו של יוהכ"פ גופא, ה"ה בגדר גורם להחטא, ואי אפשר שהגורם לחטא יהי גם מכפר עליו, דאין קטיגור נעשה סניגור, ובדוגמת האומר אחטא ואשוב שאין מספיקין בידו לעשות תשובה, הואיל והתשובה גורמת לו לחטוא (ראה לקו"ש חיי"א ע' 3. וש"נ)], וישראל דומים למלאכים (ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתר"י ס"ט. סתר"יט ס"ט. וש"נ) — שעומדים למעלה מהעולם לגמרי.

93) ולהעיר, שגם כהן בעל מום שאסור בעבודה במקדש, צריך לתקוע בחצוצרות (תוספתא שם), שזהו בדוגמת הענין שכל הגבוה ביותר דוקא יש ביכלתו לחדור ולפעול למטה מטה ביותר. ויובן יותר — ע"פ ביאור הצ"צ בספר המצוות שלו (מצות איסור עבודת כהן בעל מום) בענין אכילת קדשים ע"י בעל מום שאינו ראוי לעבודה (דרמ"צ לא, א ואילך).

87) ומצד זה באה כללות העבודה — כיון שאוהב מה שהאהוב אוהב (ע"ד פתגם רבינו הזקן בנוגע למעלת אהבת ישראל על אהבת ה', כיון שאוהב מה שהאהוב אוהב ("היום יום" כח ניסן. ובכ"מ)).

88) ואתחנן ו, ה. ולהעיר, שאע"פ שגם לימוד הנגלה צ"ל באופן ד"מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן כו", הרי בלימוד פנימיות התורה דרושה זהירות גדולה יותר, וכידוע הפתגם שעז"נ (תבוא כז, טו) "ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה גוי ושם בסתר" — פנימיות התורה (ראה תו"מ חל"ז ע' 253. וש"נ). ולכן, גם לתנאים גדולים בנגלה דתורה יש כמה אזהרות בנוגע ללימוד מעשה מרכבה כו', כדברי הגמרא במסכת חגיגה (יג, א).

90) ראה יומא נג, א. 91) להעיר, שעליי ברוחניות, קשורה גם עם גשמיות. וכפי שרואים גם בדין רשות הרבים, שאינה כמו רשות היחיד שעולה עד לרקיע, אלא אין רשות הרבים למעלה מעשרה (רמב"ם הל' שבת פ"ג ה"ג), כיון שלמעלה מעשרה לא שייך ענין שהוא חוץ מרשות יחידו של עולם (שנותן מקום לטעות כו', "כתוב והרוצה לטעות יטעה" (ב"ר פ"ח, ח)) — שמזה מוכח שהענין ברוחניות קשור גם עם מקום גשמי.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון ה"בינוני"].

* * *

יח. דובר בהתוועדויות הקודמות⁹⁴ אודות שני הפירושים⁹⁵ של רבינו הזקן על "אתה הראת"⁹⁶:

פירוש הא': "אתה" — עצמות א"ס [שהוא המציאות האמיתית, ובלשון הרמב"ם⁹⁷: "כל הנמצאים .. לא נמצאו אלא מאמתת המצאו", ומזה מובן שהוא המציאות האמיתית, ולכן יכולים לומר עליו "אתה" — לנוכח], "הראת", "האָסט זיך באַוויזן", "לדעת", "אַז מ'זאָל דיר וויסן", והיינו, שגם נשמה בגוף תוכל לדעת עצמותו ית', ובמילא תהי' אצלה גם הידיעה ש"הוי' הוא האלקים אין עוד מלבדו"⁹⁸.
וישנו גם פירוש הב',

— ובהקדם סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר בהתוועדות של י"ט כסלו⁹⁸, שכאשר חסידים שמעו פירוש זה מרבינו הזקן, היו יראים מפני אותה שנה. אבל, בעמדנו בשמח"ת, הרי זה בודאי לא יזיק ("שמח"ת שאַדט דאָך ניט")⁹⁹, ובפרט כשאוחזים כבר לאחרי "אתה הראת" — ב"לעושה נפלאות גדולות לבדו"¹⁰⁰, שזהו ענינה של הגאולה האמיתית והשלימה. ולכן יכולים לומר גם פירוש זה —

ש"לדעת" הוא מלשון שבירה, כמו "ויודע בהם את אנשי סוכות"¹⁰¹ — "ווי מ'זאָל זיך צוברעכץ", כדי שכולם ידעו ש"אין עוד מלבדו".

והיינו, שע"י שבירה ויסורים כו' ניתוסף עילוי גדול יותר — כפי שהי' אצל רבינו הזקן, שבאותה שנה שבה אמר את הפירוש ש"לדעת" הוא מלשון שבירה כו', אירע כללות ענין המאסר בפטרבורג, והרי ענין זה הוא ע"ד מארז"ל¹⁰² "הזית הזה כשכותשין אותו הוא מוציא שמנו", כדברי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע¹⁰³, שלכן מונח אצלו ("בא אים לייגט

94 ראה שיחת יום שמח"ת ס"ב (לעיל ע' 153). וש"נ.

95 ראה גם שיחת ליל שמח"ת תשח"י סל"ט (תו"מ חכ"א ע' 112). וש"נ.

96 ואתחנן ד, לה. תרצ"ב ע' סב. וש"נ.

97 ריש הלי' יסוה"ת. (102 ראה מנחות נג, סע"ב. שמו"ר

98 שיחת ליל י"ט כסלו תרצ"ב (לקו"ד רפל"ו.

99 ח"ד תשמט, סע"ב ואילך). (103 סה"ש תורת שלום ריש ע' 26. ס"ע

100 ראה סה"ש תורת שלום ע' 53 ואילך. 112.

זיך") שהענין דהפצת המעיינות התחיל בעיקר לאחרי פטרבורג, ועד שענין זה יביא את הגאולה העתידה, שתהי' גאולה אמיתית ושלמה, גאולה שאין אחרי' גלות¹⁰⁴, כיון שתבוא ע"י הקב"ה בעצמו, והרי מעשיו של הקב"ה אין להם הפסק.

ולהעיר, שעד"ז מצינו אצל כל רבותינו נשיאינו, שהיו זמנים שבהם לא היתה הרחבה כו' מצד גשמיות העולם (אף שהיו גם זמנים שלא היו באופן כזה)¹⁰⁵.

ולדוגמא: אצל אדמו"ר האמצעי¹⁰⁵, שהתחלת נשיאותו היתה מיד לאחרי המלחמה, שאז היתה תקופה קשה בגשמיות (אף שהיו אצלו גם זמנים, ארוכים או קצרים, שהי' מצב של הרחבה בגשמיות, נוסף לכך שבימיו הי' ענין החסידות בשופי, ומספר החסידים הלך וגדל כו').

וכמו"כ אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁰⁵, שהיו אצלו זמנים של העלמות והסתרים ונסיונות, ועד שגם אלו שהיו יותר קשורים אליו ומסורים ונתונים אליו, היו גם הם במצב כזה, ועד כדי כך, שחלק מהם נמצאים עדיין במיצר ובשבי'.

אמנם, כיון שעומדים כבר לאחרי הפסוק הראשון ד"אתה הראת", שכבר אמרוהו שלש פעמים, וע"פ מנהג ליובאוויטש שאומרים פסוקי "אתה הראת" ג"פ בכל פעם שעורכים הקפות¹⁰⁶, אמרום כבר תשע פעמים — הרי אוחזים כבר בפסוק "לעושה נפלאות גדולות לבדו".

ויה"ר שאכן יקויים הענין ד"לעושה נפלאות גדולות לבדו" — עי"ז שאמרו פסוק זה לפני ההקפות, בשעת חדוה¹⁰⁷.

יט. ויש להקדים תחילה בפירוש פסוק זה:

רש"י מפרש שהפסוק "לעושה נפלאות גדולות לבדו" קאי על ששת ימי בראשית, שאז הי' הקב"ה לבדו: "בראשונה לא נברא מלאך כשעשאן לנפלאות הללו, השמים והארץ השמש והירח" (שהרי בריאת המלאכים היתה ביום שני או ביום חמישי¹⁰⁸).

וישנו גם הפירוש שמביא כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם הבעש"ט¹⁰⁹ —

(107) ראה זח"ג רנו, ריש ע"ב.

(108) ב"ר פ"ג, ח.

(109) ראה כתר שם טוב בהוספות ס"פ.

וש"נ. וראה גם בהתוועדות הא' ס"ז (לעיל ע' 169). וש"נ.

(104) ראה מכילתא בשלח טו, א. הובא

בתוד"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב.

(105) ראה גם תו"מ חכ"א ע' 274. וש"נ.

(106) ראה גם אוצר מנהגי חב"ד תשרי ע'

שנה.

ש"הקב"ה הנה כל מה שהוא עושה הוא נפלאות גדולות לבדו, וגודל הפלאותם של הנפלאות הוא רק לבדו יודע זאת".

ובדרך אפשר יש לתווכ ב' הפירושים:

מבואר בשער היחוד והאמונה¹¹⁰ פירוש הבעש"ט על הפסוק¹¹¹ "לעולם ה' דברך נצב בשמים" (שמקורו במדרש תהלים¹¹²), ש"דברך שאמרת יהי רקיע בתוך המים וגו', תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם בתוך .. כל הרקיעים .. להחיותם וכו'", והיינו, שההתהוות מאין ליש היא לא רק בששת ימי בראשית (שזהו מה שנקרא בפי החוקרים "מאין ליש"¹¹³), אלא "מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית"¹¹⁴, ולא רק בכל יום ויום, אלא גם בכל רגע ורגע.

ועפ"ז יש לתווכ פירוש רש"י שקאי על ששת ימי בראשית עם פירוש הבעש"ט שקאי על כל עשיותיו של הקב"ה — כי, כל עשיותיו של הקב"ה הם בדוגמת המעשה דששת ימי בראשית, כיון שההתהוות מאין ליש היא בכל רגע ורגע.

וממשיך בפירוש הבעש"ט בנוגע לסיום הפסוק: "כי לעולם חסדו", ש"איתא בע"ה¹¹⁵ דלמ"ד ("כי" בגימטריא ל') כלים דזו"נ דאצילות נעשים נר"ן לבי"ע, ובהם ועל ידם הוא המשכת חסדו, שהוא רב חסד דעתיקא קדישא כו'".

כ. ובאותיות פשוטות:

בעולם העשי' תהי' המשכת חסדו של הקב"ה — לא רק חסד דאצילות, אלא חסד דעתיק, דלית שמאלא בהאי עתיקא¹¹⁶, ובאופן של חסדים גלויים, ולא חסדים המכוסים, והיינו, שע"י ידיעת הענין לאשורו ולבוריו¹¹⁷, הנה גם בחיצוניות יהיו רק חסדים, כיון שלית שמאלא בהאי עתיקא.

ואף שלפי פירוש הבעש"ט הענין ד"לעושה נפלאות גדולות" הוא באופן של "לבדו", ש"הוא רק לבדו יודע זאת", והיינו ש"אפי' בעל הנס אינו מכיר בנסו"¹¹⁸ — הרי העיקר הוא שיומשכו ה"נפלאות גדולות" בפועל למטה מעשרה טפחים.

(110) בתחלתו. (111) תהלים קיט, פט. (112) ראה לקו"ת ר"פ אחרי. (113) ראה ס"מ (לקמן ע' 213). וש"ג. (114) נוסח ברכת "יוצר" בברכות ק"ש. (115) שער השמות פ"א-ב. (116) זח"ג קכט, א. רפט, א. (117) חסר קצת (המור"ק). (118) נדה לא, א.

ובפרט בנוגע לאלו שסבלו כו' — כדאיתא בזהר¹¹⁹, ומבואר בכיאורי הזהר¹²⁰, שאלו שסבלו מפגימת הלבנה, יראו בשמחתה ביתר שאת וביתר עז, וכדברי הגמרא¹²¹ "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה". וכמו"כ בנוגע לאלו של"רגע קטן"¹²² נמצאים עדיין במיצר ובשבי', ועומדים בנסיונות כו' — שיסתיים "רגע קטן" זה, ויראו בפועל בעיני בשר את ה"נפלאות גדולות" שנמשכים מ"חסדו" של הקב"ה, באופן של חסדים המגולים, בטוב הנראה והנגלה, ובפשטות — שיהי' להם כל טוב, ולכל לראש — היציאה מן המיצר אל המרחב, ומתוך שמחה נצחית, ועד לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

* * *

כא. בנוגע לענין של "הקהל" * — הנה אע"פ שכדי לקיים מצות הקהל יש צורך בכל התנאים התלויים בזמן שביהמ"ק הי' קיים, אעפ"כ, גם בזמן הזה ישנו הענין ד"הקהל" ברוחניות¹²⁶.
וע"ד שאמרו רז"ל¹²⁷ "כל העוסק בתורת עולה" — גם כאשר הלומד אינו כהן אלא זר, והלימוד הוא בלילה ובחזן לארץ, כך שחסרים

(* הקהל: אברבנל וילך¹²³ חתן תורה — זכר למלך בהקהל.
ס' המנהיג חג ס' נז: קהלת בשמע"צ — דקראה שלמה בהקהל
בחה"ס. וכן מנוה"מ¹²⁴ ס' קנג.
מקורם — קה"ר בתחלתו¹²⁵.
פ' טף: ירוש' ריש חגיגה.

*

נקודת קובץ הקהל (ירות", תש"ו) — המחוייבים בעשיית זכר להקהל.
(מורשימות כ"ק אדמו"ר שליט"א בכת"ק)

119) ח"א קפא, א.	תורה שבו ביום אנו משלימים את התורה,
120) לאדהאמ"צ ולאדמו"ר הצ"צ ר"פ	עומד הגדול שבקהל ומסיים אותה כו'.
וישב. וראה גם סהמ"צ שבהערה 93. וראה	124) = מנורת המאור.
גם תו"מ חמ"ד ע' 287.	125) בכהנ"ל ראה לקמן סכ"ג (אך שם
121) תענית ל, ב. וש"נ.	לא נזכרו האברבנל ומנורת המאור).
122) ישע"י נד, ז.	126) ראה גם לעיל ע' 92.
123) ושם: "בשנה ההיא הי' המלך מסיים	127) מנחות בסופה. וראה לקו"ש חל"ב
התורה .. מכאן נשאר המנהג בימינו שביום	ע' 37 הערה 17. וש"נ.
השמיני חג העצרת האחרון נקראים יום שמחת	

כל התנאים הדרושים להקרבת הקרבן, הן בנוגע להגברא והן בנוגע לזמן ומקום — "מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב עולה".

וכיון שכן, הרי מובן, שיש מקום וצורך לערוך מעמד של "הקהל" — "זכר למקדש"¹²⁸.

כב. ולהעיר:

יש כאלו שמערערים על כך, וטוענים, שכיון שקיום מצות הקהל בזמן שביהמ"ק הי' קיים היתה קשורה עם תנאים מיוחדים, לכן, משחרב ביהמ"ק אין לעשות זכר לדבר, כדי שלא יבואו לידי תקלה — או בעת מעשה, או כדברי הגמרא¹²⁹ בכגון-דא: "מהרה יבנה בית המקדש ויאמרו אשתקד כו".

ובהקדמה — שבנוגע לעשיית זכר לדברים שהיו בזמן הבית, מצינו במשנה ובגמרא ועד לפס"ד בשו"ע, שיש בזה חילוקים מן הקצה אל הקצה: יש ענינים שעושים (לא רק באופן ד"ונשלמה פרים שפתינו"¹³⁰, אלא) בפועל ממש, ויש ענינים שאסור לעשותם.

ולדוגמא — בנוגע לאכילת בשר צלי בליל הפסח: יש שנהגו לאכול בשר צלי בליל הפסח (זכר למקדש); ויש שאוסרים לאכול בשר צלי בליל הפסח, שמא יאמרו פסח הוא. ולכל הדעות — אסור לאכול בליל הפסח גדי מקולס, שהרי זה דומה לצליית הפסח ממש, ויהא נראה כאוכל פסח בחוץ¹³¹.

אבל בנוגע לעשיית זכר להקהל בזמן הזה — הנה גם אם יעשו זאת באותו זמן שהיו מקיימים מצות הקהל בביהמ"ק, ויקראו אותן הפרשיות וכו' (כך, שמלבד החסרון שביהמ"ק אינו עומד על תלו, הרי זה דומה ממש למעמד דהקהל כפי שהי' בביהמ"ק), אין שום חשש בדבר — שהרי בודאי אין שום איסור לקרוא פרשיות בתורה!

[ואם משום אמירת הברכות¹³² — הנה מלבד זאת שיש שקו"ט אם יש איסור של הזכרת שם שמים לבטלה כשאומרים זאת בנוסח של ברכה¹³³, הרי המדובר הוא אודות קריאת הפרשיות ללא ברכה, כך, שאין זה בדומה לקריאת הפרשיות במעמד הקהל בביהמ"ק].

(128) ראה אנציק' תלמודית ערך ביהמ"ק ו"ש"נ.
 — זכר למקדש (כרך ג ע' רמ ואילק). ו"ש"נ.
 (129) ר"ה ל, א. ו"ש"נ.
 (130) הושע יד, ג.
 (131) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתע"ו ו"ש"נ.
 ס"א-ב. ו"ש"נ.
 (132) סוטה מ, ב (במשנה). רמב"ם הל' חגיגה פ"ג ה"ד.
 (133) שו"ע אדה"ז או"ח סרט"ו ס"ג.

וכל זה — בנוגע לחשש של תקלה בעת מעשה; אבל עדיין יש לחשוש מפני תקלה לשנה הבאה — כדברי הגמרא¹²⁹ בנוגע לאיסור חדש, שהתקינו "שיהא יום הנף (יום הנפת העומר) כולו אסור" (לאכול מן החדש, אף שמדאורייתא משהאיר מזרח מותר), "מאי טעמא, מהרה יבנה בית המקדש, ויאמרו, אשתקד מי לא אכלנו בהאיר מזרח, עכשיו נמי ניכול, ולא ידעי דאשתקד לא הוה עומר, האיר מזרח התיר, השתא דאיכא עומר עומר מתיר", ועד"ז יש לחשוש לכאורה בנוגע להקהל, שכשיבנה ביהמ"ק, יבואו לקיים מצות הקהל באותו אופן כמו שעשו בזמן הזה.

אבל באמת, בנוגע להקהל אין מקום לחשש הנ"ל כמו בנוגע לאיסור חדש — כי, "הקהל" אינו ענין שמסור ליחיד, כמו איסור חדש, שיש לחשוש שהיחיד לא ישאל אצל ב"ד ויאכל בהאיר מזרח, אלא זהו ענין המסור לב"ד, שהרי קריאת פרשיות התורה צ"ל ע"י המלך (או הגדול שבישראל) דוקא¹³⁴, ולכן אין לחשוש שיטעו ויעשו את המצוה שלא כתיקונה¹³⁵. ועד"ז שמצינו בכמה ענינים שבמעמד רבים אין חשש שיבואו לידי מכשול, ד"כיון דרבים נינהו מדכרי אהדדי"¹³⁶.

כג. ויש להוסיף, שעשיית זכר ל"הקהל" יכולה להיות גם לאחרי הזמן שבו קיימו מצות הקהל בביהמ"ק:

בדרך כלל, עשיית זכר לדבר שייכת רק באותו זמן שבו הי' נעשה הדבר, וכמו בנוגע לעשיית זכר לקרבן פסח וקרבן חגיגה ע"י ב' התבשילין (זרוע וביצה) שמניחים ע"ג הקערה¹³⁷, שענין זה שייך רק בעת עריכת הסדר.

אבל: במה דברים אמורים — כשעושים זכר לדבר שנעשה באופן חד-פעמי ואינו נמשך לאח"ז; ואילו "הקהל" — אינו ענין חד-פעמי שמסתיים בפעולה דקריאת פרשיות התורה, שהרי מפורש בקרא שהתכלית שנמשכת מהפעולה ד"הקהל" (בלי הפסק בנתיים, כמובן) היא: "למען ישמעו ולמען ילמדו גו' ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת"⁵⁰, והרי ענין זה בא אח"כ — בקיום כל המצוות במשך כל זמני השנה: חנוכה ופורים, פסח ושבועות וכיו"ב.

כלומר: קיום מצות הקהל בזמן הקבוע לכך — במוצאי יו"ט

(135) ראה גם תוד"ה אחד זכר לפסח — פסחים קיד, סע"ב.

(136) שבת קמז, ריש ע"ב.

(137) פסחים שם.

(134) ראה אנציק' תלמודית ערך הקהל (כרך י ע' תמד). וש"נ. וראה גם לקו"ש חל"ד ע' 189 הערה 20. וש"נ.

הראשון של חג הסוכות, או למחרתו (כידוע הדעות בזה¹³⁸) — היא רק הסיבה שמביאה לעיקר ותכלית הענין שנעשה לאחרי הזמן דהקהל, ולכן יש נתינת-מקום לעשות זכר להקהל גם לאחרי הזמן דהקהל.

ונוסף על האמור ע"פ סברא בלבד, שעדיין אין הוכחה שהיא סברא אמיתית — יש עוד הוכחה מפורשת על זה:

בספר המנהיג¹³⁹ (שהוא מקור על כמה דינים, ועאכו"כ מנהגים) מובא המנהג "לקרות בשמיני עצרת . . ספר קהלת", וכותב: "מצאתי טעם יפה, כי שלמה המלך ע"ה (שנקרא קהלת) אמרו בחג בהקהל (כדאיתא בקה"ר¹⁴⁰), כמ"ש¹⁴¹ במועד שנת השמיטה בחג הסוכות בבוא כל ישראל, והוא אמרו בחג בהקהל כו", ולכן נוהגים לקרות קהלת בשמע"צ, זכר להקהל — אף שלכאורה לא שייך הענין דהקהל לשמיני-עצרת, שהרי אפילו לפי הדעות שיכולים לקיים מצות הקהל במשך כל המועד דחג הסוכות¹³⁸, הרי זה רק בחג הסוכות, ולא בשמיני-עצרת*.

ומזה מוכח, שיש מקום לעשות זכר להקהל גם לאחרי הזמן הקבוע לקיום מצות הקהל.

כד. ונקודת הדברים:

כל ענין שיכול להוסיף ביראת שמים — יש לעשותו, ותבוא ברכה על כל אלו שמשתדלים להרבות תורה בישראל, מתוך יראת ה' ואהבת ה', שע"ז ניתוסף בעשי' בפועל בלימוד התורה וקיום המצוות (שזוהי תכלית הענין דהקהל), כיון שאהבה היא שרש לרמ"ח מצוות עשה ויראה היא שורש לשס"ה מצוות לא תעשה (כמ"ש בהפירוש לרמב"ם¹⁴⁴, והובא בדברי רבינו הזקן בתניא¹⁴⁵).

וכיון שההתחלה בזה היא מ"זמן שמתחננו", הרי זה ככל הענינים

(* בס' המנהיג — י"ל: 1) שכמה תנאים-סימנים לזמן הקהל בכתוב, ועד שמע"צ כולם ישנם, לכד מאחד — "בבוא כל ישראל", "מאתחלתא דמועד"¹⁴².
2) ההקלה עצמה הרי נמשכת בודאי בנוגע להמחוייבים בראי, וע"פ סברא — גם בנוגע להשאר, עד לאחרי היו"ט (כולל שמע"צ), כדמוכח מזמן השאלה כשיגיע כו'¹⁴³. ועוד י"ל ואכ"מ.

(142) סוטה מא, סע"א ואילך.
(143) תענית יו"ד, א (במשנה).
(144) הלי' יסוה"ת רפ"ב.
(145) פ"ד.

(138) ראה אנציק' שם ע' תמו. וש"נ.
(139) הלי' החג סנ"ז.
(140) בתחלתו (פ"א, א (ב)).
(141) וילך שם, יו"ד-יא.

שקיבלו עליהם בשמחה, שמובטח שלא יתבטלו¹⁴⁶, וכך גם בנוגע לחיזוק והוספה בלימוד התורה וקיום המצוות, שכיון שנעשה מתוך שמחה, הרי זה באופן ש"לא ימושו מפין ומפי זרעך גו"¹⁴⁷, ש"תורה מחזרת על אכסניא שלה"¹⁴⁸, והיינו, שההתקשרות של ישראל עם התורה והקב"ה, "ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד"⁴³, היא באופן נצחי, ונמשך בפועל בלימוד התורה וקיום המצוות, מתוך הרחבה.

* * *

כה. כשם שישנו כללות הענין ד"הקהל", כמו"כ מוטלת החובה והזכות על כל גדול ומנהיג במקומו, להקהיל יהודים כו'.

ובפרט לפי דעת הפוסקים¹³⁴ שאפילו בזמן שביהמ"ק הי' קיים הי' יכול גם הגדול שבישראל לקרוא פרשיות התורה במקום המלך (אם מאיזה סיבה שתהי' לא הי' המלך יכול לקרות בעצמו), שכן, מצות הקהל וקריאת הפרשיות ע"י המלך הם ענינים נפרדים, ועאכו"כ שכן הוא בנוגע להקיום דהקהל ברוחניות הענינים.

כלומר: כל מי שהוא בעל השפעה בסביבתו, שנשמעים לדבריו, ואפילו על הספק — מוטל עליו חוב לקיים את הענין דהקהל ברוחניות: להקהיל אנשים ונשים וטף, עד ל"גרך אשר בשעריך"⁵⁰, ש"גר" היינו מי שאינו בקירוב עמו, והוא מסופק אם ישמע אליו — הנה גם אותו צריך להקהיל, ו"מצוה גורת מצוה"⁶⁰, שסוכ"ס ישמע אליו ויבוא לידי קיום "כל דברי התורה הזאת".

כו. ובענין זה יש נקודה נוספת (שמפני סיבה לא נזכרה בהמכתב¹⁴⁹):

איתא באבות דר"נ¹⁵⁰: "כל מה שברא הקב"ה בעולמו ברא באדם", ולכן נקרא האדם "עולם קטן" (כדאיתא במדרש תנחומא¹⁵¹ ובזהר¹⁵²). וזהו גם מה שאמרו רז"ל¹⁵³ "לפיכך נברא אדם יחידי, ללמדך שכל .. המקיים נפש אחת מישראל .. כאילו קיים עולם מלא", כיון שהאדם הוא בדוגמת העולם, ולכן, "את העולם נתן כלבם"¹⁵⁴ (בלבו של אדם).

146) ראה שבת קל, א.	151) פקודי ג.
147) ישע"י נט, כא.	152) ח"ג לג, ב.
148) ב"מ פה, א.	153) סנהדרין לו, סע"א (במשנה).
149) כללי דימי הסליחות תשכ"ו (אג"ק	154) קהלת ג, יא. וראה לקו"ת במדבר ה,
ריש ע' ריט ואילך).	ריש ע"ב. ובכ"מ.
150) ספ"א.	

ועאכו"כ בנוגע לבנ"י, ש"כל איש ישראל .. חברים"²⁵ — שכל פרטי הענינים שישנם אצל בנ"י בתור כלל, ישנם גם אצל כל אחד מישראל בתור יחיד.

ועפ"ז: כשם שבכללות בנ"י ישנם חילוקי דרגות, החל מ"ראשיכם" של האומה עד ל"חוטב עציך ושואב מימך"⁴¹, כך גם בכל אחד מישראל ישנו ה"ראש", שהוא המלך שבאדם¹⁵⁵ (ולכן בסדר לבישת הבגדים צריך להיות לכל לראש כיסוי הראש), וישנם שאר חילוקי המדרגות שבכללות ישראל.

ולכן, כשם שבכללות ישראל הי' המלך קורא פרשיות התורה ופועל על בנ"י, "האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך", "לעשות את כל דברי התורה הזאת", כמו"כ צריך להיות בכל אחד מישראל — שהמוח, שהוא המלך, צריך להיות שליט על הלב¹⁵⁶, ולפעול על כל אברי הגוף, וגם על כל נכסיו, ועד שיומשך למעשה — "לעשות את כל דברי התורה הזאת".

כז. וכשם שהדברים אמורים בנוגע ל"נפש" — כן הוא גם בנוגע ל"שנה" (זמן) ו"עולם" (מקום), שהרי כל הענינים נקבעו באופן של עולם שנה ונפש (ר"ת "עשן") שהם היסוד של ספר יצירה¹⁵⁷:

בנוגע ל"שנה", זמן — הרי זה שייך לר"ה, שאינו רק תחלת השנה, אלא "ראש השנה", כפי שמבאר אדמו"ר האמצעי¹⁵⁸ בארוכה, שכשם שהראש ממשיך חיות לכל האברים ומנהיג אותם, כך נמשך מר"ה על כל השנה כולה. והיינו, שהענינים שנפעלים בר"ה — "תמליכוני עליכם"¹⁵⁹, קבלת מלכותו של הקב"ה — צריכים להיות באופן שיומשכו ויפעלו במשך כל השנה כולה.

וכן בנוגע ל"עולם", מקום: כשם שמצות הקהל בביהמ"ק נמשכה ופעלה על כל בנ"י גם כאשר כל אחד שב למקומו, עד למקום הכי רחוק, שלשם לקח עמו מביהמ"ק, כך צריך להיות לאחרי שחרב ביהמ"ק — שגם אז צריך להחזיר פניו אל מקום המקדש¹⁶⁰, כמ"ש¹⁶¹ "והיו עיני ולבי

(158) עט"ר שער ר"ה בתחלתו.

(159) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

(160) ברכות ל, א. טושו"ע ואדה"ז או"ח

רסצ"ד.

(161) מלכים"א ט, ג. דברי הימים"ב ז, טז.

(155) ראה שבת סא, א. שו"ע אדה"ז

או"ח מהדו"ת ס"ב ס"ד. מהדו"ק שם ס"ו.

(156) ראה זח"ג רכד, סע"א. תניא פי"ב

(יז, א). ובכ"מ.

(157) ראה אוה"ת יתרו ע' תתטז. סה"מ

תרכ"ח ע' קמד.

שם כל הימים" (שזהו דין בנוגע לתפלה, שענינה לא רק סיפור שבחו של מקום, העלאה מלמטה למעלה, אלא גם בקשת צרכי האדם, המשכה מלמעלה למטה) — שממקום המקדש (ראש) יומשך לכל בניי בכל מושבותם חזוק והתעוררות בנוגע ללימוד התורה, ו"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"162 — באופן שהמוח שליט על הלב.

ובדוגמת איש צבא (א" סאָלדאַט"), שאע"פ שבתחילה קשה לו להתרגל לאופן ההנהגה ע"פ סדר הצבא, הנה לאחר משך זמן חינוכו כו', נעשית הנהגתו באופן שאפילו בעת עסקו בענינים אחרים, ניכר עליו שהי' פעם בצבא (כנ"ל ס"ה).

וכן הוא בנוגע לבניי שנעשים "צבאות הוי'" ע"י התורה ש"היא חכמתכם ובינתכם"163 — ששייכותם ל"צבא" ניכרת בכל עניניהם, וכפסק הרמב"ם164 "שהחכם ניכר כו' במאכלו ובמשקו וכו'".

וכך נמשך על כל השנה כולה — שתהי' עבודת ה' באופן ש"בכל דרכיך דעה"165 מתוך שמחה וטוב לבב, כמ"ש166 "עבדת את הוי' אלקיך בשמחה ובטוב לבב".

* * *

כח. דובר בהתוועדות קודמת167 אודות הקושיא הידועה על דברי הגמרא168 "שלש (שעות) הראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה", דלכאורה הרי זה בסתירה למארו"ל169 "כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו", דכיון שלא ימלט שבמשך כל כ"ד שעות היום והלילה לא ימצאו בכל כדור הארץ יהודים שעוסקים בתורה, נמצא, שגם הקב"ה עוסק בתורה במשך כל כ"ד שעות היום והלילה, וא"כ, במה מתבטא יחודן של שלש שעות הראשונות לגבי שאר שעות היום, שעליהם אומרים168 שבהם הקב"ה "יושב ודן את כל העולם כולו .. יושב וזן את כל העולם כולו .. יושב ומשחק עם לוייתן"?

והתירוץ על זה — ש"הקב"ה יושב ועוסק בתורה" ו"הקב"ה קורא ושונה כנגדו" הם שני ענינים שונים:

167 ראה תו"מ חי"א ע' 235. חל"ה ע'
150. וראה גם ד"ה בראשית ברא דש"פ
בראשית, מבה"ח מרחשון תשכ"ה פ"ד (תו"מ
חמ"א ע' 167).
168 ע"ז ג, ב.
169 תרבא"ר רפיי"ח. יל"ש איכה רמו
תתרלד.

162 קידושין מ, ב. וש"נ.
163 ואתחנן ד, ו.
164 הל' דעות רפ"ה.
165 משלי ג, ו. וראה רמב"ם שם ספ"ג.
166 תבוא כח, מז. וראה רמב"ם הל'
לולב בסופן.

מדיוק הלשון "כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו", מובן, שגם הלימוד של הקב"ה הוא לפי ערך הלימוד של האדם, והיינו, שזוהי אמנם המשכה מלמעלה, אבל המשכה זו היא לפי המדידה וההגבלה של האדם הלומד, וכמו אתערותא דלעילא שהיא לפי ערך האתערותא דלתתא, דכיון שהאתעדל"ת היא הסיבה לאתעדל"ע, הרי המסובב לא יכול להיות יותר מאשר הסיבה. וכמו מוכר ולוקח, שהלוקח אינו יכול לקבל יותר ממה שיש למוכר; כל מה שהי' בידו מכר לו, אבל לא יותר מזה. ובאופן כזה "הקב"ה קורא ושונה כנגדו" — לפי ערך הקריאה והשינון שלו.

ואילו בשלש שעות הראשונות שהקב"ה יושב ועוסק בתורה — הרי זה לימודו של הקב"ה כפי שהוא מצד עצמו, שלימוד זה הוא בדרגה נעלית יותר מאשר הלימוד שבא ע"י אתעדל"ת ד"כל הקורא ושונה" — לא רק בכמות, אלא גם באיכות.

כט. ועפ"ז יש לבאר מ"ש בחסידות¹⁷⁰ שברכת שהחיינו שבשמח"ת היא בהוספה על ברכת שהחיינו שבחג הסוכות, כי, ברכת שהחיינו שבחג הסוכות היא רק על היו"ט, ואילו ברכת שהחיינו שבשמח"ת היא גם על התורה:

לכאורה אינו מובן¹⁷¹: ע"פ דין מברכים שהחיינו רק על דבר המתחדש מזמן לזמן¹⁷². וכיון שלימוד התורה חיובו תמידי, כך, שגם ברגע שלפני ברכת שהחיינו חייבים בלימוד התורה, א"כ, איך אפשר לברך שהחיינו בשמח"ת על התורה?
והביאור בזה:

כשם שיש מעלה בשלש שעות ראשונות שביום שבהם הקב"ה יושב ועוסק בתורה לגבי הענין דהקב"ה קורא ושונה כנגדו (כנגד האדם שקורא ושונה), כך גם בתחלת השנה, ביום שמח"ת, ישנו ענין התורה כפי שהוא באופן נעלה שלא בערך לגבי שאר ימות השנה — בדוגמת הענין ש"הקב"ה יושב ועוסק בתורה" מצד עצמו, ומזה נמשך באופן פרטי בכל יום שהקב"ה יושב ועוסק בתורה בשלש שעות ראשונות.
וכיון שזהו ענין שמתחדש משנה לשנה ביום שמח"ת, ומזה נמשך

(170) ראה גם שיחת ליל שמח"ת דאשתקד בתחלתה (תו"מ חמ"ה ע' 99 ואילך). וש"נ. (172) ראה לוח ברכת הנהנין לאדה"ז פי"א ה"ב. וש"נ.

(170) סה"מ תש"ה ריש ע' 69. וראה גם שיחת ליל שמח"ת בתחלתה (לעיל ע' 125). וש"נ.

על כל השנה כולה, לכן מברכים שהחיינו בשמח"ת — "שהחיינו וקיימנו כו", שניתוסף חיות וקיום חדש כו' (ככל הפירושים שנתבארו לעיל¹⁷³), ובאופן כזה נמשך על כל השנה כולה.

ל. והענין בזה:

ברכת שהחיינו שמברכים בשמח"ת היא — לכל לראש — בנוגע ללימוד התורה, ומזה נמשך גם בנוגע לשאר הענינים, כמו בענין שלש שעות ראשונות שהקב"ה יושב ועוסק בתורה, שמזה נמשך גם על שאר שעות היום, שבהם דן וזן את העולם ומשחק עם לויתן.

וזהו גם מה שע"פ תקנת הגאונים קורין בשמח"ת גם אודות בריאת העולם — "בראשית ברא אלקים וגו'"¹⁷⁴:

רש"י מפרש ש"בראשית" היינו "בשביל התורה .. ובשביל ישראל". ומזה מובן, שכאשר נעשית בשמח"ת התחדשות בתורה, הנה בדרך ממילא נעשית התחדשות גם בבריאת העולם, שמים וארץ וכל צבאם — שנעשה "בראשית ברא גו'" באופן חדש ובאופן אחר; וכמו"כ נעשה חידוש בישראל שלומדים התורה ומקיימים מצוותי¹⁷⁵.

ובפרטיות יותר:

בשמח"ת קורין אודות כל ששת ימי בראשית, שהם כנגד שית אלפי שנין דהוה עלמא¹⁷⁶, כי יומו של הקב"ה אלף שנה¹⁷⁷, כמ"ש הרמב"ן¹⁷⁸. ונמצא, שההתחדשות ד"בראשית ברא גו'" שבשמח"ת, שהיא בנוגע לכל ששת ימי בראשית, ה"ה כוללת את כל שית אלפי שנין דהוה עלמא, כל משך הזמן.

ואף שאנו עומדים כבר בסוף השית אלפי שנין — הרי יש בכח התורה למשול ולפעול לא רק על ההוה והעתיד, אלא גם על העבר, ובאופן שפועלת שינוי למפרע, כדרשת הירושלמי¹⁷⁹ על הפסוק¹⁸⁰ "לא-ל גומר עלי".

זאת ועוד:

נוסף לכך שקורין בשמח"ת הפרשה דששת ימי בראשית, קורין גם הפרשה דיום השבת, אשר, ע"פ דברי הרמב"ן הנ"ל, הרי זה כנגד אלף

(173) שיחת ליל שמח"ת שבהערה 170.
 (174) פרשתנו א, א.
 (175) ראה גם מכתב כ"ו תשרי שנה זו (אג"ק מילואים): "וכפי שנדבר כאן בארוכה כו".
 (176) ר"ה לא, א. וש"נ.
 (177) ב"ר פ"ח, ב. וש"נ.
 (178) פרשתנו ב, ג.
 (179) כתובות פ"א ה"ב. וש"נ.
 (180) תהלים נו, ג.

השביעי, "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"¹⁸¹, שמעמדו ומצבו תלוי באופן מעשינו ועבודתינו במשך השית אלפי שנים.

ומזה מובן, שע"י ההתחדשות בתורה בשמח"ת, שנעשה שינוי והוספה בתורה, שלומדים ומקיימים אותה באופן נעלה יותר — נעשה שינוי לא רק בשית אלפי שנים, אלא גם את האלף השביעי מעמידים באופן נעלה יותר.

לא. וכל זה תלוי באופן שבו עומדים בשמח"ת — שזוהי הנתינת כח למוצאי שמח"ת, שאז מתחילה העבודה ד"ויעקב הלך לדרכו"¹⁸²:

עבודתו של יהודי צריכה להיות באופן של התעסקות בעניני העולם, הדרושים עבור קיום המצוות, וכמו מצות תפילין, שאפשר לקיימה רק ע"י קלף גשמי, ועד"ז בנוגע לכללות כל התומ"צ ("הוקשה כל התורה כולה לתפילין"¹⁸³), שבשביל זה יש צורך בדברים גשמיים דוקא.

והנתינת כח לזה היא משמח"ת דוקא — כאמור לעיל (ס"ח) שחג הסוכות קשור עדיין עם מדידה והגבלה, שהרי יש סוכה בעלת דפנות וסכך כו', משא"כ שמע"צ ושמח"ת שאין בו ענינים מיוחדים יותר משאר ימות השנה, ואינו אלא ענין של שלילה — "עצרת" מלשון מניעה, להמנע מעניני העולם, אפילו מעניני סוכה הנ"ל, שהם במדידה והגבלה, להיותו למעלה מכל הגבלות. ולכן ממנו נמשך הכח לדלג ("אריינשפרינגען") לעבודה ד"ויעקב הלך לדרכו".

וכל זה תלוי באופן העמידה וההחלטה בשמח"ת, ובהתאם לכך נעשה גם אופן התחדשות בריאת השמים והארץ בששת ימי בראשית עד ליום הששי, ובאופן כזה נכנסים גם ליום השביעי, ש"לא כתיב בו ערב"¹⁸⁴, כיון שהי' אז מעמד ומצב ש"לילה כיום יאיר"¹⁸⁵, וכך יהי' גם בגאולה האמיתית והשלימה, בקרוב ממש, ע"י משיח צדקנו.

* * *

לב. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה לעושה נפלאות גדולות לכבוד.

* * *

181) תמיד בסופה. 182) ויצא לב, ב. וראה שיחת שבת בראשית תרצ"ו ס"ג (סה"ש תרצ"ו ע' 43). 183) קידושין לה, א. וש"נ. 184) מדרש תהלים (שוח"ט) צב בתחלתו. וראה יל"ש סוף פרשתנו. 185) תהלים קלט, יב. וש"נ.

לג. בהמשך להמוזכר לעיל (ס"ל) אודות תקנת הגאונים שבשמח"ת מתחילים לקרוא "בראשית ברא אלקים גו'", והיינו, שלאחרי שמסיימים את התורה, חוזרים ומתחילים אותה מחדש — צריך להבין: לכאורה, ה' מתאים יותר לקרוא "בראשית ברא אלקים גו'" בראש-השנה, להיותו "זכרון" ¹⁸⁶ ליום ראשון?

ובהקדמה — שכל עניני התורה מכוונים ומתאימים כפי שהם בעולם, וליתר דיוק: כל עניני העולם מכוונים ומתאימים כפי שהם בתורה — שלכן מצוה לקרות ביום המועד מעניני המועדות ¹⁸⁷, וכן בתושבע"פ, "שואלין ודורשין בענינו של יום . . הלכות חג בחג" ¹⁸⁸, ומקדימים להשיב תחילה על שאלה שנוגעת יותר לזמן זה ¹⁸⁹, כיון ש"דבר בעתו מה טוב" ¹⁹⁰.

ועפ"ז ה' מתאים יותר לקרוא "בראשית ברא אלקים גו'" ביום שהוא "זכרון ליום ראשון" — שזהו ראש-השנה; ואילו ע"פ תקנת הגאונים — ממתינים עד לאחרי ר"ה עשיית וחג הסוכות, ורק אז — כמה שבועות לאחרי ר"ה — קורין "בראשית ברא אלקים גו'!"

לד. ויובן בהקדם ביאור החילוק בין ר"ה לשמח"ת:

ובהקדם הידוע שבכמה ענינים משתווים שמע"צ ושמח"ת עם ר"ה ¹⁹¹, וכמודגש גם באופן קביעות הימים טובים בכל שנה ושנה, שבאותו יום בשבוע שבו חל ר"ה, חל גם שמע"צ, וכיון שר"ה הוא שני ימים, הנה באותו יום שבו חל יום השני דר"ה, חל גם שמח"ת — שזה מורה על השייכות שבין ר"ה לשמח"ת, כידוע שיטת הבעש"ט ¹⁹² שכל הענינים שבעולם הם ע"פ השגחה פרטית, ועאכו"כ בעניני תורה ומועדים, כך, שבודאי יש שייכות בין שמע"צ ושמח"ת לר"ה, שלכן משתווים בכמה ענינים, כולל גם בהקביעות שלהם בימי השבוע.

ובכן: ענינו של ר"ה הוא — שאז נעשה הענין ד"תמליכוני עליכם . . ובמה בשופר" ¹⁵⁹, והיינו, שבנ"י מקבלים על עצמם עול מלכות שמים, ודוקא עי"ז ש"תמליכוני עליכם", על בנ"י, נעשה הקב"ה "מלך על כל

(186) נוסח תפלת מוסף דר"ה (ר"ה כז, הלי' ת"ת פ"ד ה"ח. טושו"ע יו"ד סרמ"ו ס"ד. א.) (190) משלי טו, כג.
 (187) פרש"י ד"ה שנאמר — מגילה לא, (191) ראה סה"מ קונטרסים ח"ב שלט, א. א. (נעתק ב"היום יום" כב תשרי, שמע"צ).
 (188) שם ד, א. לב, סע"א.
 (189) ראה תוספתא סנהדרין ספ"ז. רמב"ם ואילך. וש"נ.

הארץ", כפי שמבקשים¹⁹³ "מלוך על העולם כולו בכבודך", ועד ש"ידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה".

[ולהעיר, שגם כללות קיום העולם תלוי בישראל — כפי שדרשו רז"ל¹⁹⁴ על הפסוק¹⁹⁵ "ארץ יראה ושקטה", "בתחילה יראה ולבסוף שקטה .. שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין וכו'", והיינו, שקיום העולם הוא עי"ז שבנ"י מקבלים את התורה, שזוהי התכלית של קבלת עול מלכות שמים ("תמליכוני עליכם"), כלשון רז"ל¹⁹⁶ "קבלו מלכותי ואח"כ אגזור עליכם גזירות" — במתן-תורה, שאז ניתנו עשרת-הדברות שבהם כלולים כל תרי"ג המצוות, כפי שמבאר ר' סעדי' גאון¹⁹⁷ השייכות של כל א' מתרי"ג מצוות לעשה"ד.

ועד"ז מצינו גם בנוגע לביהמ"ק — שענינו הוא "ושכנתי בתוכם"¹⁹⁸, אלא שע"י "חלוני שקופים אטומים"¹⁹⁹ היתה אורה יוצאת מביהמ"ק לכל העולם²⁰⁰, והיינו, שתחילה היא ההמשכה לבנ"י, ואח"כ לכל העולם.

וכן הוא גם בנדו"ד — שתחילה נעשה הענין ד"תמליכוני עליכם", ולאח"ז ועי"ז נעשה הקב"ה "מלך על כל הארץ".]

ובפרטיות יותר — הנה בר"ה נעשה הענין ד"תמליכוני עליכם", אבל הענין ד"מלך על כל הארץ" הוא עדיין בהעלם, "בכסה"²⁰¹, ואילו התגלות הענין ד"מלך על כל הארץ" היא — "ליום חגיגנו"²⁰¹, בחג הסוכות, שאז מקריבים שבעים פרים כנגד שבעים אומות העולם³⁷, שע"ז נמשכת להם השפעה כו' (כדאיתא במדרש²⁰² שאוה"ע עצמם אינם יודעים אודות ה"רב טוב" שניתוסף אצלם ע"י הקרבת קרבנות אלו), ועי"ז ממשיכים להם גם את מלכותו של הקב"ה — "מלך על כל הארץ".

(193) נוסח תפלת העמידה דראש השנה.	(198) תרומה כה, ח.
(194) שבת פח, א.	(199) מלכים-א ו, ד ובפרש"י. וראה
(195) תהלים עו, ט.	מנחות פו, ב ובפרש"י.
(196) ע"פ מכילתא יתרו כ, ג. פרש"י	(200) ראה ירושלמי ברכות פ"ד סה"ה.
אחרי יח, ב. ועוד.	ועוד.
(197) באזהרות שלו (הובא בפרש"י	(201) תהלים פא, ד. וראה לקו"ת דרושי
משפטים כד, יב) — נדפסו בסידורו,	ר"ה נד, סע"ג ואילך. ובכ"מ.
ובהוספות לסהמ"צ שלו עם ביאור הרי"פ	(202) ראה ויק"ר פ"א, יא. במדב"ר פ"א,
פערלא (ירושלים תשל"ג, ח"ג ע' קעא).	ג. שהש"ר פ"ב, ג (ה).

ונמצא, שהגמר ד"תמליכוני" נעשה רק לאחרי שכבר עבר ר"ה, וכן העבודה דעשיית ויוהכ"פ (עבודת התשובה, בחרטה על העבר וקבלה על להבא, ועד לכפרה ד"עיצומו של יום"²⁰³), העבודה דד' הימים שבין יוהכ"פ לסוכות, והעבודה דשבעת ימי חג הסוכות (החל מיום הראשון דסוכות שהוא "ראשון לחשבון עונות"²⁰⁴), ועד לשמע"צ שבו מקריבים "פר אחד איל אחד"³⁶, כמבואר במדרש²⁰⁵ "משל למלך שעשה סעודה שבעת ימים וזימן כל בני אדם שבמדינה .. כיון שעברו שבעת ימי המשתה, אמר לאוהבו, כבר יצאנו ידינו מכל בני המדינה, נגלגל אני ואתה כו" — רק אז נגמר הענין ד"תמליכוני" בתכלית השלימות, כיון שהקב"ה נעשה כבר "מלך על כל הארץ".

לח. ועפ"ז מובן, שבסיומו של חג הסוכות, לאחרי הקרבת שבעים פרים שעיי"ז כובשים את כל שבעים אומות העולם ופועלים שהקב"ה יהי' "מלך על כל הארץ" — אזי מתחדשת הבריאה כולה, ונעשית ההכרה ש"בראשית ברא אלקים גו", ולפנ"ז הי' אין ואפס כו'.

וענין זה נעשה ע"י הקריאה בתורה דוקא — כי, התורה אינה מוגבלת בזמן ומקום (ולא כמו מצוות שהם מוגבלים בזמן ומקום)²⁰⁶, ולכן עיי"ז שקורין בתורה "בראשית ברא אלקים גו", ממשיכים ופועלים חידוש בכל עניני הבריאה, שמים וארץ וכל צבאם, שנבראו בששת ימי בראשית (כפי שקורין בשמח"ת), כולל גם השלימות שנפעלה בכל הבריאה ביום השביעי (שגם אודותיו קורין בשמח"ת), שבו נראה העולם כולו (כל מה שנברא בששת ימי המעשה) באופן אחר, כמארז"ל²⁰⁷ "מה הי' העולם חסר — מנוחה, בא שבת בא מנוחה", היינו, שלפני שבת הי' חסרון בכל עניני הבריאה, גם בהבריאה דיום ראשון, וכיום השבת נשלמה הבריאה כולה.

וקריאה זו יכולים לקרוא בשמח"ת דוקא — לאחרי שנפעל מחדש (ובאופן נעלה יותר שלא הי' עדיין מימי עולם²⁰⁸) הענין ד"תמליכוני עליכם", כפי שנמשך להיות גם "מלך על כל הארץ", ולכן נעשה אז חידוש כללות הבריאה, ע"י הקריאה בתורה, כנ"ל.

206) ראה לקו"ת במדבר יג, א. ובכ"מ.
207) פרש"י פרשתנו ב, ב. פרש"י מגילה ט, א (ד"ה ויכל). תודה חצבה — סנהדרין לח, א. וראה בר"פ"י, ט ובמת"כ שם (מ"חז"ל").
208) ראה תניא אגה"ק סי"ד.

203) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"ג-
ד. וראה גם לקו"ש חכ"ט ע' 203. וש"נ.
204) תנחומא אמור כב. ויקר פ"ל, ז
ובמת"כ.
205) במדב"ר פכ"א, כד.

לו. עפ"ז מתורצת גם קושיא בנגלה בתורה²⁰⁹:

ע"פ דין אין מושחין מלך ב' פעמים, במכ"ש מזה ש"אין מושחין מלך בן מלך .. דכתיב²¹⁰ למען יאריך ימים על ממלכתו גו"²¹¹, והיינו, שמאריך ימים ע"י בנו, כיון שמלכותו של הבן היא המשך למלכות אביו. ועפ"ז אינו מובן: מהו הענין ד"תמליכוני עליכם" בר"ה — הרי גם עד הרגע האחרון של ערב ר"ה היתה מלכותו של הקב"ה, ומהו הצורך בקבלת המלכות מחדש?

אך הענין הוא — שהדין שאין מושחין מלך בן מלך הוא רק כאשר אין מחלוקת וערעור על מלכותו, אבל כשיש מחלוקת, אזי מושחין את בן המלך²¹¹.

ועד"ז בנוגע למלכותו של הקב"ה — שההתערבות של עניני העולם, מלשון העלם והסתיר²¹², היא בדוגמת מחלוקת וערעור כו', ולכן צריך לחזור ולקבל מלכותו של הקב"ה.

וענין זה צריך להיות בר"ה דוקא — כי:

ר"ה הוא יום ברוא האדם, וכתיב²¹³ "נעשה אדם", לשון רבים, שנותן מקום לטעות, וכפי שטען משה להקב"ה: "רבונו העולם, מה אתה נותן פתחון פה למינים", ועל זה השיב לו הקב"ה: "כתוב והרוצה לטעות יטעה"²¹⁴, והיינו לפי שצריכה להיות בחירה חפשית, וכמארז"ל²¹⁵ "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים", ולכן מוכרח הקב"ה ליתן אפשרות לטעות.

וכיון ש"נעשה אדם", שנותן מקום לטעות כו', נאמר בר"ה — הרי זה כמו שיש מחלוקת על מלכותו של הקב"ה בר"ה.

ולכן, כשם שכאשר יש מחלוקת במלכותא דארעא אזי מושחין את (בן) המלך, כמו"כ כשיש מחלוקת במלכותא דרקיעא אזי יש צורך לחזור ולקבל עול מלכות שמים.

לז. ובשביל זה יש צורך בחשבון צדק, מבלי לרמות את עצמו כו':

יהודי יכול לחשוב שהוא מלא וגדוש בתורה ומצוות, אהבת ה'

(212) ראה לקו"ת שלח לז, ד. ובכ"מ.

(213) פרשתנו א, כו.

(214) ב"ר פ"ח, ח.

(215) ברכות לג, ב. וש"נ. הובא בפרש"י

עה"ת עקב יר"ד, יב.

(209) ראה גם שיחת יום שמח"ת תשכ"ב

סל"ד ואילך (תו"מ חל"ב ע' 148 ואילך).

וש"נ.

(210) פ' שופטים יז, כ.

(211) הוריות יא, ב.

ויראתו, ובמילא אינו זקוק לקבלת עול מלכות שמים, באופן ש"תהא אימתו עליך"²¹⁶, ועד להתבטל ממציאותו.

מדוע אומרים לו — טוען הוא — קבלו מלכותי ואח"כ אגזור עליכם גזירות, היינו, שצריך לקיים תומ"צ מצד קבלת עול, בה בשעה שביכולתו לקיים תומ"צ מצד חיוב השכל, ללא צורך בקבלת עול!
ועל זה אומרים לו:

כאשר יהודי קם משנתו בבוקר, ונעשה "ברי' חדשה"²¹⁷, ומתחיל עבודת היום, החל מקיום התומ"צ ועד לעבודה בעניני העולם באופן ד"בכל דרכיך דעהו"¹⁶⁵ — הנה לכל לראש אומר: "מודה אני לפניך מלך", היינו, שצריך לעבוד עבודתו בגלל שהקב"ה הוא מלך.

וכמודגש גם בנוסח ברכת המצוות: "מלך העולם", כך שזהו ענין ששייך לכל אחד מישראל, שהרי "אפילו פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון"²¹⁸.

ולכאורה: קיום המצוות יכול להיות כב' אופנים — מצד קבלת עול, או מצד עריבות ונעימות ("געשמאָק"), ואדרבה, יש מצוות כאלו שבהם צריך להיות ענין של עריבות, כיון שאינם "חוקים", אלא הם מחוייבים ומובנים ע"פ שכל. ואעפ"כ, הנוסח של ברכת כל המצוות — גם אלו שמוכנים בשכל — הוא: "מלך העולם", והיינו לפי שקיומם צריך להיות (לא מצד רצון עצמו, בגלל שכך מחייב השכל, אלא) מצד ציווי המלך (וכמ"ש הרמב"ם²¹⁹ שקיום התומ"צ צריך להיות "לא מפני יראת הרעה, ולא כדי לירש הטובה", שאז הרי הוא עובד את עצמו, אלא "לשמה").

ומה שטוען שהוא מלא וגדוש בתורה ומצוות, אהבה ויראה כו' — הרי אדרבה: ככל שהוא מלא וגדוש יותר — עליו להבין יותר את יוקר התומ"צ, ואת גודל ההפלאה בינו לבין מצוה המצוות, ועד שירגיש ש"אין עוד מלבדו"⁹⁶.

וזוהי גם ההדגשה שהקב"ה הוא מלך — כי, "מלך פורץ גדר כו' ואין מוחין בידו"²²⁰, כיון שלגבי המלך אין שום דבר נחשב למציאות,

(216) לשון חז"ל — סנהדרין כב, א (218) ברכות נו, א. חגיגה בסופה. וש"נ. (במשנה). וש"נ. (219) ה' תשובה פ"י ה"ב. וראה גם (217) שו"ע אדה"ז או"ח רס"ד. רס"ו. תו"מ חל"ג ע' 27. וש"נ. (220) פסחים קי, א. וש"נ. רס"ז. ועוד.

ולכן מותר למלך להרוג את המורד בו²²¹, ולא עוד אלא שאפילו מאן דמחוי במחוג קמי מלכא חייב מיתה²²², אף שלכאורה לא עשה מאומה, כי, בעמדו לפני המלך צריך להתבטל ממציאותו, ואילו כאשר מחוי במחוג, הרי זה מורה שעומד במציאותו, ולכן יכול המלך להרגו, בגלל שחסר אצלו הביטול למלך, "שתהא אימתו עליך"²²³.

לח. ונקודת הענין:

לא די בכך שבהתחלת השנה מקבל יהודי את מלכותו של הקב"ה, "תמליכוני עליכם", אלא ענין זה צריך להיות ניכר בכל עניינו במשך כל השנה.

וענין זה נפעל עי"ז שבשמח"ת (לאחרי שנשלם הענין ד"תמליכוני עליכם" עי"ז שהקב"ה נעשה "מלך על כל הארץ") נעשים אצלו שמים וארץ חדשים, ויוצא לעבוד עבודתו במשך כל השנה כולה, הן בימות החול והן בימי השבתות, באופן מחודש, ומתוך שמחה, כלשון הכתוב¹⁶⁶: "עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב".

* * *

לט. דובר לעיל (ס"ב) אודות השמחה דשמח"ת, שהיא שמחה גדולה ביותר, וע"פ מנהג ישראל הרי היא גדולה יותר משמחת בית השואבה.

ואע"פ שאמרו רז"ל²²⁴ "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו", הרי רואים במוחש שבשמח"ת יש שמחה גדולה, בניגונים וריקודים כו', יותר מאשר בשמחת בית השואבה.

ועוד זאת, ששמחת בית השואבה "לא היו עושין אותה . . כל מי שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין כו', אבל כל העם . . באין לראות ולשמוע"²²⁵, משא"כ השמחה דשמח"ת שייכת ל"כל אשר בשם ישראל יכונה", מ"ראשיכם שבטיכם" עד "חוטב עצים" ו"שואב מימין", שכולם רוקדים יחדיו, ועד כפי שרבינו הזקן כותב בסידורו בנוגע לעריכת ההקפות: "גם כי עשה כן בבהכ"נ שלו, אם הולך לבהכ"נ שלא גמרו, ירנן וישמח ג"כ עמהם".

221) רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ח.

שם.

222) חגיגה ה, ב.

224) סוכה נא, א"ב.

223) ראה גם תו"מ חל"ד ע' 93, ובהערות

225) רמב"ם הל' לולב פ"ח הי"ד.

מ. ומענין זה שבשמח"ת מודגשת ההשתוות של כל בני, מבלי הבט על חילוקי הדרגות שביניהם — נמשך גם בנוגע לאופן העבודה בעולם:

ובהקדמה — שכשם שאצל בני ישנה ההתחלקות ד"ראשיכם שבטיכם" עד "חוטב עציך" ו"שואב מימך", הנה גם בעולם יש התחלקות כזו, וכמו כללות החילוק בין ארץ ישראל לחוץ לארץ, וגם בנוגע לארץ ישראל גופא איתא במשנה²²⁶ "עשר קדושות הן".

והעבודה היא — לפעול שבכל מקום בעולם, אפילו במקום היותר תחתון, יהי ניכר ש"בראשית ברא אלקים", כפי הרמב"ן¹⁷⁴ שהלשון "ברא" מורה על "הוצאת היש מאין", ובלשון הרס"ג²²⁷: "דבר לא מדבר", והיינו, שכל מה שנעשה בעולם הרי זה ע"י הקב"ה.

וענין זה נעשה ע"ז שעבודת האדם בלימוד התורה ושמחת התורה היא באופן ש"ערוכה בכל רמ"ח אברים"¹⁹, ובאופן ד"כל עצמותי תאמרנה"²²⁸, שאז הרי היא "שמורה"¹⁸, שאינה משתכחת, ובאופן כזה נמשכת ופועלת גם בעולם.

מא. ובפרטיות יותר:

צריך לדעת שהפעולה בעולם אינה באופן שנשלמת ומסתיימת תיכף ומיד ("מ'ווערט גלייך פארטיק"), אלא כפי שלמדים מהתחלת הבריאה — שגם לאחר ש"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", הנה אף ש"בראשית נמי מאמר הוא"²²⁹, ו"כל תולדות שמים וארץ נבראו ביום ראשון"²³⁰, הרי לאח"ז הוצרך להיות "ויאמר אלקים יהי אור", ואז "ויהי אור"²³¹, ולולי זאת, יכול אדם לחיות שבעים שנה, "ואם בגבורות שמונים שנה"²³², ועד "והיו ימיו מאה ועשרים שנה"²³³, ועדיין יחסר אצלו כל ענין האור, ובמילא לא יוכל לברר ולהבחין ("פאָנאַנדער-קלייבן") מה נעשה מסביבו, כמשל אדם שמקבץ הון עצום מבלי לברר ולהבחין להיכן שייך כל דבר.

וע"ד המבואר²³⁴ בנוגע לחילוק בין השו"ת של הראשונים, שמיד לאחר השאלה, מופיעה התשובה בכירור, ובחתימת המשיב (כמו

226) כלים פ"א מ"ו.	231) שם, ג.
227) בס' האמונות והדעות מ"א. וראה	232) תהלים צ, יו"ד.
בהתוועדות הא' ס"ג (לעיל ע' 167). וש"נ.	233) פרשתנו ו, ג.
228) תהלים לה, יו"ד.	234) ראה תו"מ חכ"ה ע' 144 ואילך.
229) ר"ה לב, א. וש"נ.	וש"נ.
230) פרש"י פרשתנו א, יד.	

כתשובות הרמב"ם: "וכתב משה", ועד"ז בשאר הראשונים), לשו"ת של האחרונים, שהתשובה מופיעה רק לאחר אריכות השקו"ט בריבוי יגיעה כו' — ע"פ משל לאדם שמחפש חפץ בחדר מואר או בחדר אפל:

אדם שמחפש חפץ בחדר אפל — זקוק למשש בידים כדי להרגיש את המדות והקצוות והצורה של החפץ כדי לזהותו, ואם הסימנים אינם מתאימים, אזי ממשיך למשש ולמצוא עוד חפץ, עד שבסופו של דבר מוצא את החפץ שמחפש אחריו. ודוגמתו בשו"ת של האחרונים — שצריך להתייגע באריכות השקו"ט, עד שמגיע למסקנא שלעת-עתה לא מצא פירכא עלי'... ובהתאם לכך פוסק את ההלכה בשאלה זו;

משא"כ אצל "ראשונים כמלאכים"²³⁵ — הרי זה בדוגמת אדם שנמצא בחדר מואר, שצריך רק לידע מה שמחפש, ומיד כשמביט ורואה את החפץ, יודע שזהו החפץ שמחפש, ודוגמתו בנמשל, שמיד כשרואה את השאלה, יודע את פסק ההלכה — מותר, כשר או זכאי, או להיפך. ועד"ז בנוגע לפעולה בעולם:

הן אמת שכאשר יהודי לומד תורה הרי הוא מקיים שמים וארץ, כדאייתא בזהר²³⁶ "קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, בר נש אשתדל באורייתא ומקיים עלמא", וכשם שע"י הקרבת שבעים פרים כנגד שבעים אומות העולם נמשך להם טוב גשמי, ועאכו"כ שע"י לימוד התורה ממשיכים רב טוב לישראל, וגם לכל העולם, שהרי "כל אחד חייב לומר בשבילי נברא העולם"¹⁵³, אבל אעפ"כ, יכול להיות שהוא אמנם בעל-הבית על כל העולם, ואעפ"כ, אינו יודע מה הם "שמים" ומה היא "ארץ".

ולכן, לא מספיק הענין ד"בראשית נמי מאמר הוא", אלא יש צורך במאמר שהוא בלשון של "ויאמר" (לא רק ברמז, כמו "בראשית" ש"נמי מאמר הוא"), החל מ"ויאמר אלקים יהי אור", ובאופן שנעשה כן בפועל — "ויהי אור", שאז יכולים להבחין מה הם "שמים" ומה היא "ארץ", מה היא "נשמה" ומה הוא "גוף", והיינו, שלא יטעו לוותר ("פאָרבוֹיגן") על עניני שמים בשביל ריוח בעניני ארץ — טעות שיכולה להיות רק כאשר "שמים חושך לאור .. מר למתוק"²³⁷, אבל כאשר ההנהגה היא באופן ד"אדם ישר הולך", אזי אי אפשר להחליף ביניהם, וזוהי פעולת

(236) ח"ב קסא, ריש ע"ב.
(237) ישעי' ה, כ.

(235) ראה לקו"ש חט"ו ע' 281 הערה 14.
וש"נ.

האור — שעל ידו רואים את הדרך אשר ילכו בה, האסור והמותר כו', ובדבר הרשות גופא צריך לידע מה מוביל ל"שמים" ומה מוביל ל"ארץ". ועוד זאת — שאור זה שנברא ביום הראשון הוא אור שהי' אדה"ר מביט בו מסוף העולם ועד סופו²³⁸, והיינו, שצריך להאיר באור אלקי — "ויאמר אלקים יהי אור" — "מסוף העולם ועד סופו", הן בעולמו, והן בעולם שמסביבו, והן בכל עולם שיש ביכולתו להשפיע בו — להמשיך בו אור אלקי.

מב. ובפשטות:

יהודי לא צריך להתבייש, אלא לומר שרצונו לפעול בעולם שיהי' ניכר בו בעלותו של הקב"ה — לא בהעלם, כפי שהוא מצד "בראשית נמי מאמר הוא", אלא בגילוי, כפי שהוא מצד "ויאמר אלקים יהי' אור" — שידעו ש"יש בעה"ב לבירה זו"²³⁹, ובאופן שבכל חלק מהעולם יהי' ניכר דבר ה' שמהוה אותו, כפירוש הבעש"ט על הפסוק "לעולם ה' דברך נצב בשמים", שדבר ה' "יהי רקיע גו'" נצב בשמים להחיותם ולקיימם, כי, גם לאחרי שעברו אלפי שנים מששת ימי בראשית, נעשית התהוות הבריאה בכל רגע מחדש (כנ"ל סי"ט), אלא, שצריך לפעול שענין זה יהי' ניכר בעולם.

וכאשר ענין זה ניכר בעולם — אזי נעשה "יום אחד"²⁴⁰, שיש רק מציאות אחת, כי, אע"פ ש"יום" מורכב מ"ערב" ו"בוקר"²⁴⁰ שהם הפכיים זמ"ז (כמו ארץ ושמים), מ"מ, נרגש בהם הענין ד"אחד", כך, שכל המציאות כולה נעשית באופן ד"אחד".

ועד שנעשה מעמד ומצב ש"כשאני נכתב אני נקרא"²⁴¹ — שנקרא בגלוי במציאות העולם כפי שנכתב בתורה, שהיא "תורת אמת" ו"תורת חיים", ובלשון הרמב"ם⁹⁷: "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע כו' אמתת המצאו", ובאופן כזה נמשך גם בעולם — "ואמת הוי' לעולם"²⁴², עד לעוה"ז התחתון, למטה מעשרה טפחים.

* * *

מג. נוסף על הקביעות עתים לתורה שצ"ל אצל כל אחד כפי יכלתו,

(241) פסחים נ, סע"א. וש"נ.

(242) תהלים קיז, ב.

(238) חגיגה יב, א.

(239) ראה ב"ר רפל"ט.

(240) פרשתנו א, ה.

— ובב' הקצוות: מחד גיסא, מי שאינו יכול ללמוד יותר, די לו ללמוד פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית, ובזה יוצא י"ח לימוד התורה²⁴³, ולאידך גיסא, מי שיש לו אפשרות ללמוד יותר, הנה גם אם למד תורה כל היום כולו, אבל החסיר רגע אחד, הרי זה בגדר ד"כל²⁴⁴ שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק, שעליו דרשו רז"ל²⁴⁵ כי²⁴⁶ דבר ה' וגו'" (באופן של היפך הכבוד) —

הנה כאן הזמן והמקום להזכיר אודות תקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר, שמלבד לימוד השיעורים הקבועים לכל אחד בכל חלקי התורה, צריך להיות גם לימוד שיעורי חת"ת, חומש תהלים תניא²⁴⁷:

חומש — ללמוד בכל יום פרשת היום עם פירוש רש"י, ביום ראשון — עד שני, ביום שני — עד שלישי, וכן הלאה, וביום השבת — משביעי עד סוף הפרשה.

תהלים — לומר בכל יום לאחר התפלה שיעור תהלים כפי שנחלק לימי החודש (נוסף על שיעורי אמירת תהלים שיש לכל אחד לעצמו, קודם התפלה או בזמנים אחרים).

וכן בתניא,

— ובהקדמה, שבימינו אלו נעשתה פנימיות התורה נחלת הכלל, וכמבואר באגה"ק²⁴⁸ ש"בימיהם", בזמן הש"ס, "כל חכמת הקבלה היתה נסתרה .. ונעלמה מכל תלמידי חכמים, כי אם ליחידי סגולה .. ולא רבים, כדאיתא בגמרא" (שדורשין במרכבה ביחיד ובמעשה בראשית בשנים כו"²⁴⁹), ואילו מזמן האריז"ל — "מותר ומצוה לגלות זאת החכמה", כפי שהאריז"ל למד קבלה עם קבוצה, וכן בימי רבינו הזקן והגר"א למדו פנימיות התורה בקבוצות. ולאחרי כן — ע"פ הציור "מעלין בקודש"² — הוסיפו בלימוד פנימיות התורה, כי, ככל שמתקרבים לביאת המשיח הולך וניתוסף בעניני קדושה, דכיון ש"אין יום שאין בו כו' מרובה כו' משל חבירו"²⁵⁰ (בנוגע להיפך הטוב), עאכ"ו שצריך להוסיף בעניני ברכה, שזהו ענין התורה שהתחלתה באות ב', ר"ת ברכה (כמבואר במדרש²⁵¹ שזהו א' הטעמים שהתורה מתחילה באות ב'). ולכן, הרי זה הזמן שכל אחד צריך ללמוד ספר התניא —

243) מנחות צט, ב. ה' ת"ת לאדה"ז פ"ג. סל"ט (תו"מ חמ"ה ע' 148 ואילך). וש"נ.
ה"ד. וש"נ.
244) תניא פ"א.
245) סנהדרין צט, סע"א.
246) שלח טו, לא.
247) ראה גם שיחת יום שמח"ת דאשתקד. תדבא"ר פל"א (קרוב לסופו).
248) סכ"ו (קמב, ב).
249) ראה חגיגה יא, ב. יג, א.
250) סוטה בסופה (מח, א. מט, א).
251) תנחומא פרשתנו ה. ב"ר פ"א, יו"ד.

ללמוד השיעור תניא כפי שנחלק לימי השנה, ולסיימו בסוף השנה, ואח"כ להתחילו עוד הפעם, כפי שאומרים בנוסח ה"רשות לחתן בראשית": "מתכיפין התחלה להשלמה".

וכאשר לומדים שיעורי חת"ת, אזי ישנה ההבטחה "ויהי חתן אלקים על הערים גו"²⁵², ויכול להיות הענין ד"ויעקב הלך לדרכו" באופן ש"כל עמי הארץ . . יראו ממך"²⁵³, ועי"ז נעשית האפשרות ללימוד התורה וקיום המצוות בנקל יותר.

המורם מכל האמור — שכל אלו שלמדו שיעורי חת"ת עד עתה, הרי פשיטא שצריכים להמשיך בכך, ואלו שעד עתה לא למדו, או שלימודם לא הי' בשלימות — הנה עתה, בשמח"ת, הוא הזמן להחליט בזה, על מנת לשמור לעשות ולקיים.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון של הסבא משפולי ("דער שפאלער זיידע"), באמרו, שפעם הי' הסדר לנגן בשמח"ת ניגון זה²⁵⁴].

* * *

מד. בקריאה דשמח"ת קורין בפרשת בראשית אודות בריאת העולם בששת ימי בראשית (כנ"ל ס"ל), עד לבריאת האדם, שפעל בכל הבריאה כולה הענין ד"בואו נשתחוה ונכרעה ונברכה לפני ה' עושונו"²⁵⁵; ואילו בשבת בראשית (לאחרי שמח"ת) קורין גם המסופר בהמשך הפרשה אודות ענין בלתי-רצוי, ומאז התחיל תיקון הענין.

וכיון שענין התשובה צריך להיות ע"י מי שגרם את הענין הבלתי-רצוי — הנה זהו תוכן ענין ג' המצוות שניתנו לנשי ובנות ישראל שהר"ת שלהם הוא "חנה", חלה נדה והדלקת הנר²⁵⁶, שע"ז נעשה התיקון של "חלתו של עולם", "דמו של עולם", ו"נרו של עולם", "נר²⁵⁷ ה' נשמת אדם"²⁵⁸ (ואף שבהדלקת הנר בשבת חייבים הן אנשים והן נשים, מ"מ, נמסרה מצוה זו לאשה, מפני שהיא מצויה בבית, כמבואר בשו"ע²⁵⁹).

(252) וישלח לה, ה. וראה אג"ק אדמו"ר פ"א.
 מוהרי"צ ח"ד ע' רסח. (256) מג"ע עה"ת פ' שלח (ד"ה ג' מצוות יז, ד) — בשם הגהות מיימוניות (בסו"ס זרעים (בסופן)).
 (253) תבוא כח, יו"ד.
 (254) ראה שיחת שמח"ת פר"ת (סה"ש תורת שלום ע' 236). סה"ש תש"ד ע' 116.
 וראה גם שיחת יום שמח"ת דאשתקד בסופה (תו"מ חמ"ה ע' 151). וש"ג.
 (255) תהלים צה, ו. וראה זהר ח"א רכא, ב. ח"ג קז, ב. תקו"ז תנו"ו (צ, ב). פרדר"א שם ס"ה.
 (256) מג"ע עה"ת פ' שלח (ד"ה ג' מצוות יז, ד) — בשם הגהות מיימוניות (בסו"ס זרעים (בסופן)).
 (257) משלי כ, כז.
 (258) ירושלמי שבת פ"ב ה"ו. תנחומא ר"פ נח. ב"ר ספי"ז ובמת"כ.
 (259) אר"ח סרס"ג ס"ב"ג. שו"ע אדה"ז שם ס"ה.

ובענין זה צריך להוסיף בכל שנה ושנה, כציווי הקב"ה — שהוא גם נתינת כח — "מעלין בקודש"²⁶⁰, ו"מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות"²⁶⁰, שגם הקב"ה מעלה בקודש, מוסיף והולך מוסיף ואור, בנתינת תוספת כח לנשי ובנות ישראל שיצליחו יותר ויותר בעבודתן בבית בג' ענינים-נקודות אלו: ענין החיות (שזהו"ע הדם, "הדם הוא הנפש"²⁶¹), ענין האור (הדלקת הנר), וענין הפרנסה (חלה) — שיהיו כדבעי וכרצון הקב"ה, היינו, שהחיות של כל בני הבית יהי' קשור עם הקב"ה, והבית יהי' מואר באור אלקי, והפרנסה תהי' באופן כשר ומתוקן.

אלא, שמלבד הנתינת כח מלמעלה, רצונו של הקב"ה שגם האדם יעשה משהו, ולכל-הפחות יושיט את אצבעו, כסיפור חז"ל²⁶² אודות רבי חנינא בן דוסא, שרצה להביא מתנה לביהמ"ק, ומצא רק אבן גדולה, ומצד ריחוק המקום לא הי' יכול להביאה בעצמו, ונודמנו לו מלאכים שהיו מוכנים להביא עבורו את האבן לביהמ"ק, בתנאי שגם הוא יתן אצבעו עמהם, ועי"ז ייחשב כאילו עשה זאת בעצמו, וכך צריך להיות אצל כל אחד מישראל, ובפרט אצל האשה שהיא "עקרת הבית" — שגם היא תושיט אצבעה כו'.

מה. וכיון שיוצאים לעבודה ד"ויעקב הלך לדרכו"¹⁸² — כפי שנהגו בליובאוויטש להכריז במוצאי שמח"ת — באופן ש"מה' מצעדי גבר כוננו"²⁶³, ובאופן ש"ויפגעו בו מלאכי אלקים"¹⁸², שמסייעים בעבודה שתהי' בהצלחה גדולה ביותר, ובאופן כזה יוצאים לעולם חדש, כפי שמתחילים לקרוא בשמח"ת "בראשית ברא גו'" (כנ"ל) — הנה יה"ר שכל הענינים הנ"ל יהיו כמו שהיו בגן עדן, ובגן עדן גופא — קודם החטא, כפי שאומרים בברכת נישואין: "כשמחך יצריך בגן עדן מקדם"²⁶⁴.

ובאופן כזה ("כשמחך יצריך כו'") יהי' כל בית יהודי שנבנה על יסודי התורה והמצוה.

וכך יעמידו "בתים" בישראל — "בתי כהונה כו' ומלכות"²⁶⁵, ובאופן של "בית גדול"²⁶⁶, כדאיתא בגמרא²⁶⁷ שזהו "מקום שמגדלין בו

(260) שמור"ר פ"ל, ט.	תמוד). ועוד.
(261) פ' ראה יב, כג.	(264) ראה גם שיחת יום שמח"ת תשכ"ג
(262) קה"ר ושהש"ר בתחלתם.	סמ"ג (תו"מ חל"ה ס"ע 189 ואילך). וש"נ.
(263) תהלים לו, כג. וראה אג"ק אדמו"ר	(265) שמות א, כא ובפרש"י.
מוהרי"צ ח"ג ע' תקסא (נעתק ב"היום יום"	(266) מלכים"ב כה, ט.
יד חשון). ח"ה ע' קג (נעתק ב"היום יום" י	(267) מגילה כז, רע"א.

תורה" ו"מקום שמגדלין בו תפלה", ועד ל"בית המלך"²⁶⁶ (כמובא בגמרא לעיל מיני), שבכללות הרי זה הענין דג' הכתרים: "כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות"²⁶⁸.

וכל זה צריך להיעשות ע"י כל אחד מישראל, ובפרט ע"י נשי ובנות ישראל, ומתוך שמחה וטוב לבב — לעשות מכל בית מקום שמגדלין בו תורה ותפלה, כמו בית כנסת ובית מדרש, וכל בתים אלו יקח הקב"ה לארץ ישראל²⁶⁹, בקרוב ממש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון אדמו"ר מהר"ש וניגון אדמו"ר הצ"צ].

* * *

מו. כרגיל — ישנו גם הסדר ד"אעלה את ירושלים על ראש שמחתי" (כלשון הכתוב²⁷⁰).

והענין בזה:

ירושלים — ענינה שלימות היראה⁷⁴ (וכנ"ל (סל"ז) מדברי הרמב"ם שהעבודה אינה צריכה להיות מצד טובת עוה"ב וכיו"ב, שאז הרי הוא עובד את עצמו כו').

והבחינה לכך (שישנו הענין דשלימות היראה) היא — כאשר ישנם נסיונות, לא עלינו ("ניט פֿאַר קיין אידן געדאַכט"), ואעפ"כ נשארים לעמוד באמונה שלימה, אמונה טהורה ואמונה פשוטה, מבלי להתרעם כו'.

ובכן: ישנם יהודים שסבלו יסורים קשים ומרים במשך ריבוי זמן, כו"כ שנים — שלא הניחו אותם לקיים תומ"צ בפועל ממש,

— ולהעיר, שזהו הטעם שבנוגע לקיום מצוות עשה אין חיוב של מס"נ, כיון שיכולים לקשור את ידיו ורגליו ולמנוע אותו מקיום המצוה —

ואעפ"כ, יוצא יהודי ממעמד ומצב זה באופן שהוא שלם בנשמתו, שלם בתורתו ושלם בקיום המצוות — הנה זוהי דוגמא לשלימות היראה. ומזה למדים כיצד צריך להיות קיום התומ"צ כאשר זוכים שהקב"ה מנסה בנסיון של עושר, היינו, שנמצאים במעמד ומצב שאין גזירות כו',

(270) תהלים קלו, ו.

(268) אבות פ"ד מ"ג.

(269) ראה מגילה כט, א.

ויכולים לקיים תומ"צ ללא מניעות, וכידוע הסיפור²⁷¹ מהבעש"ט, שצריך רק לרצות ("כַּאֲטָשִׁישׁ"), כיון שישנה היכולת ("מַאָזְשִׁישׁ") — שהרי אם מקיימים את התורה "מעוני", הרי עאכו"כ שצריך לקיימה "מעושר"²⁷², הן ברוחניות והן כפשוטו, להרבות בלימוד התורה באופן שמביא לידי מעשה באופן דמוסיף והולך מוסיף ואור.

וכאשר הקב"ה מצליח ומזכה אותנו לראות יהודים כאלו שעמדו בנסיונות כו' — והרי נקל יותר ללמוד (לא "מפי ספרים", אלא) מדוגמא חי' — הרי זה צריך לפעול על אלו שנמצאים כאן, שילמדו תורה בשופי ויקיימו מצוות בהידור, שהרי אין להם מניעות ועיכובים כלל, ואדרבה: חכם ורב יתקרא, ויושיבו אותו ב"מזרח" ויתנו לו עלי' מכובדת, ויפרסמו אודותיו ע"י הדפסה בעיתונים וירחונים, ובלבד שילמד תורה ויהדר בקיום המצוות;

צריך רק להתגבר על הפיתויים והבלבולים שמצד ה"מלך זקן וכסיל"²⁷³, עי"ז שמדליקים לכל-הפחות נר קטן — "נר ה' נשמת אדם"²⁷⁴, ואז יראה את האמת — שצריך ללמוד "תורת אמת" ולקיים מצוותי', ובודאי יצליחו כמ"פ יותר ממה שמשערים.

ובנוגע לאלו שנמצאים עדיין במיצר ובשבי' — הנה יה"ר שיקויים בהם "הנני מביא אותם גו' עור ופסח הרה ויולדת יחדיו קהל גדול ישובו הנה"⁷², מתוך שמחה וטוב לבב.

ויהי' זה בהקדם האפשרי — ובלשון המדינה: "אָס סוֹן אָס פּאַסיבול", ועוד יותר מההקדם האפשרי, שהרי הקב"ה הוא "נמנע הנמנעות"²⁷⁴, וביכולתו להוציאם ברגע — כמ"ש "עד מהרה ירוץ דברו"²⁷⁵, ו"ישלח דברו וירפאם"²⁷⁶, רפואת הנפש ורפואת הגוף, ויגאלם מן המיצר אל המרחב — כפשוטו, וככל הפירושים שבזה²⁷⁷, ויביאם לארצנו הקדושה, בקרוב ממש, ע"י משיח צדקנו.

ושם ימשיכו וירחיבו את העבודה דהפצת המעיינות, ע"י המקור של הפצת המעיינות — כפר חב"ד²⁷⁸, באופן ד"ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"⁷⁷, עד ל"נחלת יעקב אביך"²⁷⁹, "נחלה בלי מצרים"⁷⁸, ועד

271) ראה תו"מ חמ"ד ע' 297. וש"נ.	275) תהלים קמז, טו.
272) אבות פ"ד מ"ט.	276) שם קז, כ.
273) קהלת ד, יג ובפרש"י.	277) ראה סה"ש תרצ"ט ע' 315. וראה גם תו"מ חכ"ד ע' 254. וש"נ.
274) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ח.	278) ראה גם תו"מ חמ"ז ע' 195. וש"נ.
הובא ונת' בס' החקירה להצ"צ לר, ב ואילך.	279) ישעי' נח, יד.
ובכ"מ.	

לבנין ביהמ"ק השלישי — שקשור עם יעקב, "כיעקב שקראו בית" ²⁸⁰ —
שיבנה ויכונן בקרוב ממש ע"י משיח צדקנו.
[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון אדמו"ר האמצעי].

* * *

מז. יש עוד שני ענינים שצריך להזכיר אודותם, בקיצור עכ"פ,
מפני קוצר הזמן:

(א) כפי שנקבע כבר מכמה שנים, הנה בסמיכות ובקירוב לסיום
הימים-טובים, למחרת היו"ט, נערך "כינוס תורה".

ובודאי תהי' השתתפות טובה, ויחדשו בהשקו"ט שבתורה,
וכדאיתא בזהר ²⁸¹ שהקב"ה חדי בפלפולא דאורייתא, ובאופן שיכוונו את
האמת, עד להלכה למעשה.

ובנוגע להשתתפות שלי בהכינוס — הרי זה ע"י הענינים בנגלה
דתורה שנאמרו בהתוועדות. וכיון שכל דבר צריך אחיזה בגשמיות —
יקחו מהתוועדות זו (התוועדות של יום הש"ק, והתוועדות שקשורה עם
שמח"ת) את הלחם, שרומז על התורה, כמ"ש ²⁸² "לכו לחמו בלחמי",
ולא רק פירורים, כפי שליטת ר' יוחנן ²⁸³, אלא הלחם עצמו, וישתמשו בו,
ויוסיף בהצלחת הכינוס-תורה, ובאופן שיביא לידי קיום המצוות בהידור.

(ב) בנוגע לענין הצדקה — קרן השנה ²⁸⁴.

ובהקדמה — שבכל יום ויום זקוקים לחסדו של הקב"ה, שנותן
כל הענינים בתורת צדקה (שהרי אינו חייב מאומה). וכיון שהנהגתו של
הקב"ה היא באופן של "מדה כנגד מדה" ²⁸⁵ (אלא שמדתו היא באין ערוך
למדה שלנו), הנה צדקתו של הקב"ה נמשכת ע"י נתינת הצדקה.

ובפרטיות יותר:

נתינת הצדקה היא סגולה בפרט לפרנסה בגשמיות, כמובן גם
ממ"ש באגה"ק ²⁸⁶ ש"הצדקה אינה רק הלואה להקב"ה, כדכתיב ²⁸⁷ מלוח

284) ראה גם שיחת יום שמח"ת דאשתקד
סל"ח (תו"מ חמ"ה ע' 147 ואילך). וש"נ.
285) סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, ב
ואילך.
286) סט"ז.
287) משלי יט, יז.

280) פסחים פח, א ובחדא"ג מהרש"א.
281) כ"ה (בשם הזהר) במאמרי אדמו"ר
האמצעי פרשתנו ס"ע רעג. וראה גם זח"ב
רלה, רע"א.
282) משלי ט, ה. וראה ברכות נו, סע"א.
ועוד.
283) ירושלמי מו"ק פ"ב ה"ג.

ה' חונן דל, וגמולו ישלם לו בכפליים בעולם הזה כו", ועד לתשלום שהוא כמה פעמים ככה, ובמילא, נוגע ענין הצדקה לפרנסה מאד מאד. וכמו"כ נוגע ענין הצדקה לתפלה — כפי שמצינו ש"ר"א יהיב פרוטה לעני והדר מצלי"288,

ומזה מובן שזה נוגע גם לתורה — שהרי לימוד התורה צריך להיות לאחר הקדמת עבודת התפלה, כמאמר אבא בנימין "על תפלתו שתהא סמוך למטתי" (שלא לעשות מלאכה ושלא לעסוק בתורה כשעמדתי ממתתי עד שאקרא קריאת שמע ואתפלל)²⁸⁹, כך, שנתנית הצדקה קודם התפלה פועלת הצלחה גם בלימוד התורה.

ולכן, טוב שתהי' נתינת הצדקה בכל יום. אך כיון שישנם טרדות כו' — לכן נקבעה קופה כללית של צדקה שממנה מחלקים בכל יום עבור מוסדות ואנשים פרטיים, ובאופן שהנתינה היא לא רק על הגבוי, אלא גם על העתיד לגבות²⁹⁰. ולכן כדאי שכל אחד יתן צדקה לקרן זו, לפי חשבון מספר הימים של השנה.

ובנוגע לשנה זו — הרי היא שנה תמימה ושלימה: שנה תמימה — שיש בה מספר הכי גדול בנוגע לחדשים, כיון שניתוסף בה חודש העיבור; ושנה שלימה — שיש בה מספר הכי גדול של ימים, כיון שחדשי חשון וכסלו שניהם מלאים (ולא אחד מלא ואחד חסר, או שניהם חסרים). וכיון שמספר ימי השנה הוא גדול יותר, צריך להוסיף יותר בסכום הכללי, ולהוסיף גם בסכום שנותנים עבור כל יום. ועי"ז תומשך ההצלחה הקשורה עם "שנה תמימה"²⁹¹ — כפירוש הצ"צ²⁹² — בכל הפרטים.

ויתן הקב"ה שיוכלו ליתן בשופי ובריבוי, בשמחה ובטוב לבב, וביד נדיבה, כיון שהיו "אוכלים מרובים" ו"נכסים מרובים"²⁹³, וימשיכו הענין ד'ושמחת בחגך"²⁹⁴ על כל השנה כולה, שתהי' שנה שמחה, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון הכנה, ניגון אדמו"ר הזקן בן ד' הבבות (בבא הד' — ג"פ), והניגון "ניע זשוריצי כלאָפּצי".

288) ב"ב יו"ד, א.

289) ברכות ה, ב (ובפרש"י). וראה (במשנה).

לקו"ת ברכה צו, ב. ובכ"מ. 292) יהל אור ע' סז ואילך.

290) ראה כתובות קח, א. וש"נ. 293) חגיגה ח, ב (במשנה).

294) פ' ראה טז, יד.

לאחר ברכת המזון על הכוס, תפלת ערבית והבדלה — נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א בידו הק' לכל א' מהנאספים מ"כוס של ברכה".
לאחרי אמירת "ויתן לך" — התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "אני מאמין".
ואח"כ אמר:

תמיד בריא ("א געזונטן תמיד"), חורף שמח, ושנת הצלחה,
ובאופן ש"בשמחה תצאו ובשלום תובלון"²⁹⁵.
והתחיל לנגן "כי בשמחה תצאו".

